

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IV kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-130-02

Druk nr 705
Warszawa, 12 lipca 2002 r.

Pan
Marek Borowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

- o ratyfikacji Protokołu z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych zostali upoważnieni Minister Spraw Zagranicznych oraz Minister Środowiska.

Z wyrazami szacunku
(-) Leszek Miller

USTAWA
z dnia..... 2002 r.

**o ratyfikacji Protokołu z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w
Sprawie Zmian Klimatu.**

Art. 1.

Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ratyfikacji Protokołu z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu, sporządzonego dnia 1 grudnia 1997 r.

Art. 2.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia.

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej
PREZYDENT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
podaje do powszechnej wiadomości

W dniu 11 grudnia 1997 roku został sporządzony Protokół z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu.

Po zaznajomieniu się z powyższym Protokółem w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- został on uznany za słuszny zarówno w całości, jak i każde z postanowień w nim zawartych,
- jest przyjęty, ratyfikowany i potwierdzony,
- będzie niezmiennie zachowywany.

Na dowód czego wydany został Akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia

2002 roku

PREZYDENT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Aleksander Kwaśniewski

PREZES RADY MINISTRÓW

Leszek Miller

UZASADNIENIE
wniosku o ratyfikację przez Rzeczpospolitą Polską
Protokołu z Kioto
do ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu.

Wprowadzenie

Polska jest stroną Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, zwanej dalej Konwencją, od dnia 26 października 1994 r. (Dz.U. z 1996 r. Nr 53, poz. 239). W dniu 15 lipca 1998 r. Polska podpisała protokół do tej Konwencji, tzw. Protokół z Kioto, zwany dalej Protokołem.

Ratyfikacja Konwencji nałożyła na Polskę, tak jak i na pozostałe państwa wymienione w Załączniku I do Konwencji (tzn. wszystkie państwa rozwinięte), zobowiązania w zakresie ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i zwiększenia ich pochłaniania, z których najważniejsze dotyczyło ustabilizowania do roku 2000 emisji gazów cieplarnianych na poziomie roku bazowego, którym dla Polski jest rok 1988. Zobowiązanie to zostało wypełnione z nadwyżką, bowiem w latach 1988-1999 Polska zdołała nie tylko osiągnąć stabilizację krajowej emisji, lecz także doprowadziła do jej znacznej redukcji (o blisko 30% w stosunku do roku bazowego, tj. roku 1988).

Protokół rozszerza w znaczący sposób postanowienia Konwencji, przyjmując za cel doprowadzenie do redukcji średnio o 5,5% emisji gazów cieplarnianych przez państwa wymienione w Załączniku I do Konwencji w latach 2008–2012 (tzw. pierwszy okres zobowiązań), jednak już w roku 2005 państwa te powinny wykazać wyraźny postęp w osiąganiu tego celu.

Protokół wejdzie w życie po ratyfikowaniu go przez przynajmniej 55 państw, w tym tyle państw wymienionych w Załączniku I do Konwencji, których łączna emisja dwutlenku węgla w 1990 r. wyniosła co najmniej 55% zsumowanej emisji Stron z Załącznika I.

Podczas siódmej sesji Konferencji Stron Konwencji, która odbyła się w Marakeszu w listopadzie 2001 r., przyjęto pakiet decyzji zawierających szczegółowe rozstrzygnięcia podstawowych spraw istotnych do ratyfikacji Protokołu. Między innymi ustalono zasady korzystania z tzw. mechanizmów elastycznych (mechanizmu wspólnych wdrożeń, handlu emisjami i mechanizmu czystego rozwoju) oraz tworzenia systemu inwentaryzacji emisji i raportowania.

Uwzględniając interdyscyplinarny charakter problematyki zmian klimatu, wypełnienie zobowiązań Konwencji i protokołu wymagać będzie udziału większości sektorów gospodarczych, a zwłaszcza energetyki, przemysłu, gospodarki komunalnej, transportu, rolnictwa i leśnictwa.

Zarówno postanowienia Konwencji jak i Protokołu budzą szerokie zainteresowanie kręgów politycznych i społeczeństw na całym świecie. Realizacja zobowiązań Konwencji i stosunek do ratyfikacji Protokołu są postrzegane jako miara zaangażowania kraju w realizację polityki zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska globalnego. Wiele państw przywiązuje ogromną wagę do ratyfikacji Protokołu przed zbliżającą się globalną konferencją

ONZ „Rio +10”, która odbędzie się na przełomie sierpnia i września 2002 r. w Johannesburgu. Dotyczy to przede wszystkim państw członkowskich Wspólnoty Europejskiej i krajów rozwijających się. Wspólnota Europejska wraz z państwami członkowskimi ratyfikowała Protokół w dniu 31 maja 2002 roku. Do dnia 17 czerwca 2002 roku Protokół został ratyfikowany także przez Japonię, Norwegię, a także państwa stowarzyszone: Czechy, Cypr, Malte, Rumunię oraz Słowację.

Rola Polski w przygotowaniu Protokołu z Kioto

Polska od początku bardzo aktywnie uczestniczyła w negocjacjach Protokołu. Przedstawiciel Polski był członkiem Biura Konferencji Stron przez dwie kadencje, natomiast podczas Konferencji Stron w Kioto był w ścisłej grupie negocjatorów pomagających przewodniczącemu w opracowywaniu kolejnych wersji tekstu protokołu. W latach 1999–2000 Polska przewodniczyła Konferencji Stron, a w ostatnim okresie negocjacji (lata 2000 i 2001) polscy negocjatorzy mieli zasadniczy wpływ na ostateczny kształt przyjętych decyzji uczestnicząc w pracach licznych grup ekspertów. Sukcesem polskiej delegacji było np. uchronienie państw stowarzyszonych przed opodatkowaniem na rzecz krajów rozwijających się (w przypadku Polski podatek ten miał wynosić od 20 do 40 mln USD rocznie). Zgodnie z decyzjami przyjętymi podczas siódmej Konferencji Stron Konwencji, wpłaty na utworzone dla krajów rozwijających się fundusze pomocowe nie są obowiązkowe.

Aktywny udział Polski wpłynął również na wprowadzenie takich postanowień do tekstu protokołu, które państwom stowarzyszonym ułatwiają udział w mechanizmach wspomagających czy stwarzają możliwość korzystania z transferu najlepszych dostępnych technologii.

Znaczenie Protokołu z Kioto

Protokół z Kioto jest pierwszym prawnie wiążącym porozumieniem międzynarodowym mającym na celu ochronę środowiska i realizację programu zrównoważonego rozwoju w skali globalnej. Stanowi on początek procesu, który ma doprowadzić do stabilizacji poziomu koncentracji gazów cieplarnianych w atmosferze. Biorąc pod uwagę, że gazy cieplarniane powstają przede wszystkim w wyniku spalania surowców energetycznych i rozkładu materii organicznej, postanowienia Protokołu dotyczą całej gospodarki, która musi podjąć działania zmierzające do ograniczenia zużycia surowców energetycznych m.in. poprzez poprawę efektywności energetycznej oraz zmniejszenie materiałochłonności produkcji. W tym sensie Protokół jest porozumieniem bardziej gospodarczym niż ekologicznym i może przynieść gospodarce wymierne korzyści, np. poprawę konkurencyjności produkcji poprzez ograniczenie jej kosztów, a jednocześnie przyczynić się do poprawy stanu środowiska w skali zarówno regionalnej jak i globalnej. Zmniejszenie zużycia surowców energetycznych lub też zastąpienie ich innymi nośnikami energii (np. źródła odnawialne) będzie mieć wpływ nie tylko na redukcję emisji gazów cieplarnianych, lecz także innych zanieczyszczeń, które Polska jest zobowiązana zredukować na podstawie innych, już ratyfikowanych porozumień międzynarodowych.

Udział Polski w globalnej emisji gazów cieplarnianych (ok. 1,5%) oraz wysokie miejsce wśród państw emitujących te gazy (10 pozycja w 1998 roku wśród państw

wymienionych w Załączniku I) sprawia, że Polska jest postrzegana jako ważny partner, od którego oczekuje się ratyfikacji Protokołu w roku 2002 wraz z innymi państwami. Szczególne oczekiwania w tym względzie ma Wspólnota Europejska, która traktuje ratyfikację protokołu jako element procesu akcesyjnego, a polityce ochrony klimatu nadała najwyższy priorytet w strategii ochrony środowiska do roku 2010. Aktywność Polski w pracach nad ratyfikacją Protokołu będzie mieć również znaczenie w kontekście procesów związanych z akcesją Polski do Wspólnoty Europejskiej.

Najważniejsze zobowiązania Protokołu z Kioto

Podstawowym zobowiązaniem nałożonym przez Protokół na strony wymienione w Załączniku I do Konwencji (w tym Polskę), jest redukcja zagregowanej antropogenicznej emisji następujących sześciu gazów cieplarnianych w latach 2008-2012 średnio o 5, 5% w stosunku do roku bazowego:

- dwutlenku węgla - CO₂
- metanu - CH₄
- podtlenku azotu - N₂O
- sześćciofluorku siarki - SF₆
- fluorowęglowodorów - HFCs
- perfluorowęglowodorów - PFCs

Wielkości redukcji, uzgodnione dla poszczególnych Stron, zawarto w załączniku B do protokołu. Polska (po ratyfikacji protokołu) będzie zobowiązana do 6-procentowej redukcji emisji gazów cieplarnianych w stosunku do poziomu emisji w roku bazowym. Rokiem bazowym w wypadku pierwszych trzech gazów jest dla Polski rok 1988, natomiast w wypadku pozostałych rok 1995.

Do pozostałych zobowiązań protokołu należy zaliczyć:

- przyjęcie i wdrożenie państwowej polityki ochrony klimatu i redukcji emisji gazów cieplarnianych,
- podnoszenie efektywności energetycznej w gospodarce,
- promowanie i wdrażanie technologii wykorzystujących odnawialne źródła energii, zaawansowanych i innowacyjnych technologii przyjaznych środowisku,
- tworzenie zachęt do wdrażania działań sprzyjających redukcji emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych,
- ograniczanie emisji gazów cieplarnianych w transporcie,
- ograniczanie emisji metanu z wysypisk odpadów, procesów produkcji, transportu i dystrybucji energii.
- utworzenie, najpóźniej do 2007 r., krajowego systemu inwentaryzacji antropogenicznej emisji gazów cieplarnianych, z wyjątkiem gazów kontrolowanych przez Protokół Montrealski,
- utworzenie krajowego systemu raportowania postępu w realizacji postanowień protokołu.

Mechanizmy elastyczne

Wraz z nowymi zobowiązaniami Protokół wprowadza mechanizmy, które mają pomóc krajom w wypełnieniu zobowiązania do redukcji emisji, takie jak:

- handel jednostkami przyznanymi limitów emisji gazów cieplarnianych między państwami z Załącznika I do Konwencji. Wprowadzenie tej zasady spowoduje, że jednostki emisji gazów cieplarnianych, wyrażone w równoważnych jednostkach dwutlenku węgla (tzw. AAUs – assigned amount units), staną się przedmiotem handlu na rynku międzynarodowym. Wiarygodność redukcji emisji i handlu zapewniają decyzje określające zasady, reguły i wytyczne handlu, określonego w art. 17 Protokołu z Kioto, przyjęte w czasie siódmej sesji Konferencji Stron w 2001 r.
- wspólna realizacja projektów (Joint Implementation – JI) przez państwa z Załącznika I do Konwencji. Zasada tego mechanizmu opiera się na zróżnicowaniu kosztów redukcji emisji gazów w państwach z Załącznika I. Jeżeli jednostkowy koszt redukcji emisji w jednym kraju jest dużo niższy niż w drugim (z uwagi na niższy poziom technologiczny gospodarki, niższe koszty zatrudnienia, politykę fiskalną itp.), oba państwa realizują wspólny projekt (inwestycję) w kraju, w którym koszty uzyskania redukcji emisji są mniejsze. Państwo będące dawcą (donorem) finansuje w uzgodnionym zakresie koszty realizacji projektu (inwestycji) na terenie państwa-biorcy, w zamian za co uzyskuje uzgodnioną z nim część redukcji emisji osiągniętej na skutek realizacji danego projektu. Jednostki redukcji emisji pochodzące z takich projektów (tzw. ERUs – emission reduction units) państwo-donor może sobie dodać do limitu emisji określonego w protokole na lata 2008-2012, dzięki czemu może wyemitować więcej gazów cieplarnianych. Z drugiej strony oddanie części jednostek redukcji emisji przez państwo-biorcę skutkuje koniecznością ich odjęcia od swojego limitu, w rezultacie czego limit ten ulega zmniejszeniu. Mechanizm ten jest korzystny dla obu stron, ponieważ państwo-dawca zmniejsza swoje koszty redukcji emisji (w porównaniu do kosztów jakie musiałby ponieść realizując inwestycje krajowe) i zwiększa swój limit emisji, natomiast państwo-biorca zyskuje ekologicznie czyste i nowoczesne technologie oraz know-how po bardzo niskich kosztach.
- mechanizm czystego rozwoju (Clean Development Mechanism - CDM) dotyczy realizacji projektów przez kraje z Załącznika I wspólnie z krajami rozwijającymi się (strony spoza Załącznika I do Konwencji). Uzyskana w tych projektach redukcja emisji może zostać wykorzystana przez strony wymienione w Załączniku I do Konwencji do wywiązania się z części swoich zobowiązań. W ramach tego mechanizmu strona z Załącznika I w zamian za realizację czystej ekologicznie i efektywnie ekonomicznie inwestycji na terenie krajów - stron spoza Załącznika I, otrzymuje jednostki redukcji emisji będące rezultatem danego projektu (tzw. CERUs – certified emission reduction units). Należy podkreślić, że odmiennie niż w przypadku dwóch pierwszych mechanizmów zapewniających zachowanie łącznego poziomu dopuszczalnej emisji w pierwszym okresie zobowiązań (2008-2012) dzięki uczestnictwu stron mających limity emisji, w przypadku CDM łączny limit ulega zwiększeniu na skutek pozyskania jednostek emisji od państw nie mających zobowiązań.

Koszty i korzyści wynikające dla Polski z ratyfikacji Protokołu z Kioto

Zobowiązanie Polski do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych o 6% w latach 2008-2012 nie pociąga za sobą żadnych dodatkowych kosztów inwestycyjnych w zakresie konieczności redukcji poziomu emisji gazów cieplarnianych. Na skutek posiadania wspomnianej wcześniej nadwyżki zredukowanej emisji gazów cieplarnianych do roku 1999 oraz na podstawie opracowanych projekcji zmian emisji tych gazów do roku 2012, nie należy spodziewać się wzrostu emisji do poziomu uniemożliwiającego osiągnięcie celów przyjętych w Protokole. Utrzymanie obecnych trendów emisyjnych zostanie osiągnięte dzięki kontynuacji procesów transformacji i modernizacji gospodarki w ramach dostosowania do standardów Wspólnoty Europejskiej.

Wdrożenie postanowień innych niż zobowiązania redukcyjne pociągnie za sobą koszty, które będą musiały zostać pokryte ze środków budżetowych. Koszty te zostały w przybliżeniu oszacowane i wynoszą:

- wdrożenie postanowień w zakresie sprawozdawczości, raportowania i utworzenia systemów informacyjnych (krajowy system inwentaryzacji, krajowy rejestr przyznanego limitu emisji), – ok. 7 500 tys. zł w latach 2003-2006/7,
- roczne koszty eksploatacji utworzonych systemów informacyjnych - ok. 6 200 tys. zł.

Koszty wdrożenia będą rozłożone na kilka lat, jednak ostatni etap należy zakończyć najpóźniej do końca roku 2007. Szczegółowy wykaz tych zadań przedstawiono w tabeli 1. Należy podkreślić, że w przypadku kosztów dostosowania krajowego systemu zbierania informacji statystycznych do wytycznych przyjętych w ramach Protokołu nie będą to koszty w 100% dodatkowe wynikające z ratyfikacji Protokołu, ponieważ znaczna część z nich jest już ponoszona. Już obecnie są opracowywane i przedkładane przez Polskę coroczne inwentaryzacje emisji gazów cieplarnianych według przyjętego wspólnego formularza raportowania. Proces ten będzie wymagał jednak znacznego usprawnienia według określonego systemu krajowego w trakcie harmonizacji z prawem i wymogami Wspólnoty Europejskiej oraz wytycznymi przyjętymi na forum Konwencji. Wspólnota Europejska wraz ze wszystkimi państwami członkowskimi ratyfikowała Protokół w dniu 31 maja 2002r., przez co jego postanowienia automatycznie stały się częścią jej dorobku prawnego.

Korzyści wynikające dla Polski z ratyfikacji Protokołu są wielokierunkowe. W aspekcie politycznym Polska potwierdza gotowość uczestniczenia w wysiłkach społeczności międzynarodowej na rzecz realizacji zasad zrównoważonego rozwoju na świecie, zgodnie z art. 5 Konstytucji RP. W aspekcie technicznym ratyfikacja ułatwia modernizację polskich przedsiębiorstw poprzez poprawę efektywności energetycznej produkcji i stworzenie warunków dostępu do najlepszych technologii. Udział w mechanizmach JI i CDM może stanowić promocję polskiej technologii na rynkach państw słabiej rozwiniętych. W aspekcie społecznym ratyfikacja może przyczynić się do wzrostu świadomości społeczeństwa w zakresie oszczędności energii i szeroko pojętej ochrony środowiska. W aspekcie finansowym udział w mechanizmach wspomagających może przynieść przedsiębiorstwom i budżetowi państwa wymierne zyski finansowe, głównie poprzez udział w międzynarodowym handlu jednostkami przyznanymi limitów emisji gazów cieplarnianych, zmniejszając tym samym w sposób znaczący koszt wdrożenia postanowień.

Na podstawie opracowanych scenariuszy emisyjnych można stwierdzić, że w latach pierwszego okresu zobowiązań (2008 – 2012) Polska będzie posiadać nadwyżki limitu emisji w wysokości blisko 100 mln przeliczeniowych ton CO₂ rocznie, co łącznie daje ok. 500 mln ton CO₂ w pięcioleciu 2008 – 2012. Uwzględniając wymagany, zgodnie z decyzją siódmej Konferencji Stron Konwencji, obowiązkowy poziom rezerwy emisyjnej który nie może być

niższy niż 90% przyznanego limitu emisji obliczonego zgodnie z art.3.7 i 3.8 Protokołu lub 100% emisji wykazanej w najbardziej aktualnej inwentaryzacji pomnożonej przez 5 (wybiera się niższą wartość), przyjmuje się, że Polska będzie dysponowała nadwyżkami do sprzedaży na międzynarodowym rynku handlu pozwoleniami na emisję na poziomie ok. 10-15 mln ton przeliczeniowych ton CO₂ rocznie bez ryzyka niespełnienia podjętych zobowiązań redukcyjnych. Łącznie w latach 2008 – 2012 będzie możliwa więc sprzedaż łącznie od 50 do 75 mln ton CO₂.

Przyjmując cenę rynkową 10 USD za tonę dwutlenku węgla (sprzedaż nadwyżek po niższej cenie nie wydaje się opłacalna – w tym przypadku należałoby zachować nadwyżkę na poczet spełnienia przyszłych, spodziewanych zobowiązań redukcyjnych po roku 2012), możliwa do uzyskania łączna kwota może wynieść od 500 do 750 mln USD. Są to środki znaczące, których racjonalne zainwestowanie w dalsze działania na rzecz redukcji emisji gazów cieplarnianych są w stanie w znaczący sposób zapewnić wypełnienie dalszych planowanych zobowiązań do redukcji emisji (kolejny okres zobowiązań).

Tabela 1. Szacunkowa ocena kosztów wdrożenia Protokołu z Kioto

Lp.	Zadanie	Komentarz	Koszty
1	Opracowanie i wdrożenie krajowej strategii redukcji emisji i zwiększania pochłaniania gazów cieplarnianych oraz jej okresowe aktualizowanie	Taka strategia dotychczas nie została opracowana. Należy ją przygotować dla poszczególnych sektorów i gazów. Wymagać będzie zatwierdzenia przez Radę Ministrów i późniejszego wdrożenia.	Opracowanie strategii – ok. 400 tys. zł. Koszty wdrożenia zostaną określone przy opracowywaniu strategii.
2	Utworzenie krajowego systemu inwentaryzacji emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych	Stworzenie prawnych, proceduralnych i instytucjonalnych podstaw umożliwiających przeprowadzenie i raportowanie emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych. Działania są już rozpoczęte. Utworzono Krajowe Centrum Inwentaryzacji Emisji.	Utworzenie systemu – ok. 1 mln zł. Roczne koszty eksploatacji – 250 tys. zł.
3	Opracowywanie rocznych raportów inwentaryzacyjnych, przygotowywanie prognoz emisji na lata 2008-2012 i na rok 2005 oraz ekspertyzy z tego zakresu	Krajowe Centrum Inwentaryzacji Emisji we współpracy z GUS i instytutami resortowymi. Wymaga dostosowania państwowego systemu zbierania informacji statystycznej do przyjętych wytycznych i wykorzystanie wyników zadań wymienionych w p.1. Poza raportami inwentaryzacyjnymi, konieczne będzie coroczne przygotowywanie prognozy emisji gazów cieplarnianych na potrzeby Komisji Europejskiej. Niezbędne będzie wykonanie ekspertyz m.in. z zakresu opracowywania scenariuszy redukcji emisji.	Dostosowanie systemu statystycznego – szacuje się na ok. 1 mln zł. Roczne koszty eksploatacji systemu – ok. 50 tys. zł.
4	Utworzenie systemu oceny zmian pochłaniania CO ₂ przez lasy i użytkowanie ziemi	Wymaga opracowania i wdrożenia metod monitoringu oraz systemu raportowania.	Opracowanie metodyki wraz z przeprowadzeniem niezbędnych badań – ok. 2 mln zł. Wdrożenie systemu – ok. 1 mln zł. Koszty operacyjne – ok. 1 mln zł/rok.

Lp.	Zadanie	Komentarz	Koszty
5	Opracowywanie raportów rządowych	Raporty są opracowywane co 3 lata. W międzyczasie należy na bieżąco zbierać materiały oraz wykonywać prace, które umożliwią przygotowanie raportu zgodnego ze szczegółowymi wytycznymi Konferencji Stron.	Prace przygotowawcze (obejmujące wykonanie ekspertyz), opracowanie tłumaczenie i publikacja raportu – 100 tys. zł co trzy lata.
6	Przegląd raportów rządowych	Przegląd jest dokonywany przez misję Sekretariatu. Do obowiązków stron należy wyznaczenie ekspertów do pracy w zespole kontrolującym, opracowanie i udzielenie wyjaśnień misji kontrolującej raporty.	Koszty obejmują okresową pracę ekspertów uczestniczących w misji dokonującej przeglądów raportów w innych krajach oraz przygotowanie wyjaśnień dla zespołu kontrolującego polski raport. Koszty ok. 20 tys. zł co trzy lata.
7	Mechanizm JI	Mechanizm wymaga utworzenia w Polsce wewnętrznego systemu oceny i weryfikacji. Częściowo istnieje.	Koszty administracyjne wynikające z udziału Polski jako państwa w mechanizmie przewidywane w granicach 25-40 tys. zł rocznie (obligatoryjne dla państw z załącznika I). Koszty krajowe w większości będą pokryte przez uczestniczące w nim podmioty gospodarcze.
8	Mechanizm Czystego Rozwoju	Udział w tym mechanizmie jest dobrowolny. W przypadku decyzji o udziale Polski, może to być szansą dla eksportu polskiej myśli technicznej do państw rozwijających się.	Koszty mogą obejmować zachęty dla przedsiębiorstw, aby uczestniczyły w mechanizmie i dotyczyć np. ulg podatkowych itp. Ponadto transakcje są opodatkowane w wys. 2% od wartości projektu na pomoc dla państw rozwijających się.
9	Mechanizm handlu emisjami	Udział w tym mechanizmie z założenia przyniesie Polsce korzyści finansowe. Ich wielkość zależy od ilości sprzedanych zredukowanych jednostek emisji i od ostatecznych decyzji KS w sprawie działania tego mechanizmu.	Koszty, jakie trzeba będzie ponieść, będą obejmować utworzenie i działanie operacyjnego systemu nadzoru nad tym mechanizmem. Wymaga to przeprowadzenia szczegółowej analizy kosztów utworzenia i działania systemu.
10	Prowadzenie badań naukowych, technicznych i ekonomicznych nad metodami redukcji emisji oraz monitoringu zmian klimatu	Wymaga uruchomienia stałych programów badawczych oraz utworzenia sieci zintegrowanego monitoringu atmosfery, biosfery, hydrosfery i morza.	Koszty takich badań zależą od skali i ich zakresu. Średnio powinny się zamykać w kwocie ok. 2 mln. zł rocznie.
11	Udział w pracach organów i komitetów konwencji	Udział jest dobrowolny, jednak z uwagi na wagę spraw, jakimi będą się te organy zajmować udział reprezentantów Polski będzie niezbędny w celu dopilnowania naszych interesów.	Koszty będą obejmować uczestnictwo w spotkaniach oraz okresowe koszty pracy ekspertów w kraju (opracowanie ekspertyz raportów itp.) i nie powinny przekraczać 100 tys. zł rocznie.
12	Udział w pracach organów Komisji Europejskiej związanych z realizacją polityki klimatycznej UE na zasadach obserwatora	Udział przedstawicieli państw kandydujących w pracach wspomnianych organów jest dobrowolny, jednak konieczny ze względu na przyszłe członkostwo Polski w UE.	j.w.
13	Składka obowiązkowa dla strony protokołu		Ok. 0,380% budżetu rocznego Konferencji Stron tj. ok. 120 tys. zł rocznie.

Powyższą szacunkową ocenę kosztów oparto na założeniu, że w momencie wejścia do Unii Europejskiej Polska nie stanie się członkiem grupy państw wymienionych w Załączniku II do Konwencji, mających finansowe zobowiązania wobec krajów rozwijających się i nie nastąpi to aż do roku 2012. Powyższe założenie oparte jest na przyznanych Polsce okresach przejściowych, również w zakresie standardów emisji zanieczyszczeń z dużych źródeł stacjonarnych, mających największy udział w emisji dwutlenku węgla w naszym kraju. Należy jednak spodziewać się, że w drugim okresie zobowiązań, tj. po roku 2012, Polska będzie traktowana podobnie jak obecne kraje członkowskie Wspólnoty Europejskiej. W tym

przypadku koszty wdrażania możliwych przyszłych zobowiązań ulegną znacznemu zwiększeniu.

Niektóre z oszacowanych kosztów wymagają przeprowadzenia szczegółowych analiz, jednak z uwagi na przyjęty termin przewidywanej ratyfikacji protokołu (do końca 2002 r.) nie ma możliwości wykonania większości z nich w tym terminie.

Stan przygotowania Polski do wypełniania zobowiązań wynikających z Protokołu z Kioto

Protokół nie zawiera żadnych postanowień sprzecznych z aktualnym polskim porządkiem prawnym. Jego ratyfikacja będzie wymagać wprowadzenia do polskiego prawodawstwa przepisów umożliwiających jednostkom gospodarczym udział w handlu emisjami (art.17 protokołu) i mechanizmie wspólnych wdrożeń (art.6 protokołu) oraz dostosowania polskiego prawa do prawodawstwa Unii Europejskiej w zakresie monitoringu emisji gazów cieplarnianych (Decyzja Rady 296/99) oraz handlu emisjami (projekt dyrektywy). Ponadto niezbędne będzie przyjęcie przez rząd oficjalnej państwowej polityki i strategii ograniczenia emisji i zwiększenia pochłaniania gazów cieplarnianych w długim horyzoncie czasowym (w pierwszym etapie do roku 2020) (decyzja dec.4/CP5).

Jako strona Konwencji Polska wypełnia wszystkie zobowiązania z uwzględnieniem art. 4.6 Konwencji umożliwiającego państwom z gospodarką w okresie transformacji na stosowanie pewnej elastyczności w tym zakresie. Elastyczność taką zapewnia także art. 3.6 protokołu.

W ramach wypełniania zobowiązań wynikających również z Protokołu, Polska przygotowuje coroczne inwentaryzacje emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych, w odstępach trzyletnich opracowuje raporty rządowe z realizacji postanowień i które podlegają przeglądom dokonywanym przez międzynarodowy zespół opiniujący. W ramach przygotowań do wypełnienia zobowiązań protokołu opracowano 14 ekspertyz szczegółowych, a obecnie zakończone zostały prace nad projektem strategii ochrony klimatu. Ponadto prowadzone są prace nad dostosowaniem polskiego systemu zbierania informacji statystycznej, także na potrzeby wypełnienia zobowiązań Protokołu. W roku 2002 i następnych przewiduje się opracowanie nowych analiz, przede wszystkim związanych z wdrażaniem postanowień protokołu i oceną kosztów.

W przygotowaniach do wypełnienia przyjętych zobowiązań podjęte zostały kroki w celu utworzenia instytucjonalnych podstaw do pracy na rzecz Konwencji i Protokołu, m.in. powołano Krajowe Centrum Inwentaryzacji Emisji Zanieczyszczeń w Instytucie Ochrony Środowiska.

Problematyka ochrony klimatu, mechanizmów elastycznych i wypełniania zobowiązań wynikających z Protokołu została szeroko rozpowszechniona w kraju, co skutkuje wzrostem świadomości wśród pozarządowych organizacji ekologicznych, które prowadzą prace własne, analizy i oceny związane z tą problematyką. Także wykorzystanie mechanizmów elastycznych budzi szerokie zainteresowanie wśród przedstawicieli przedsiębiorstw i biznesu, które na własną rękę starają się przygotować do ich wykorzystania.

Problematyka zmian i ochrony klimatu jest także przedmiotem zainteresowania polskich naukowców, co przejawia się w ich udziale w międzynarodowych projektach

badawczych i próbach ustanowienia własnych programów zajmujących się tą problematyką, co jednak z uwagi na szczupłość środków przeznaczanych na krajowe badania nie daje pożądaných efektów.

Tryb związania Protokołem

Postanowienia Protokołu nie dotyczą pokoju, sojuszy, układów politycznych lub obronnych, wolności, praw lub obowiązków obywatelskich określonych w Konstytucji.

Dotyczą jednak spraw, które wymagają uregulowania w ustawach, m.in. :

- zasad międzynarodowego krajowego handlu jednostkami limitu emisji gazów cieplarnianych;
- zdefiniowania w polskim prawie jednostek przyznanego limitu emisji oraz jednostek redukcji emisji;
- zdefiniowania zasad obrotu krajowego i międzynarodowego w/w jednostkami, w tym w kontekście prawa podatkowego, celnego itp.

Wdrożenie postanowień Protokołu z Kioto spowoduje również skutki finansowe dla budżetu państwa, które można określić jako znaczące, a które omówiono powyżej w części poświęconej wdrożeniu postanowień.

W związku z powyższym uznaje się, że spełnione są przesłanki określone w art. 89 ust. 1, pkt 4 i 5 Konstytucji RP. Dlatego też, zgodnie z art. 12 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 kwietnia 2000r. o umowach międzynarodowych proponuje się, aby związanie Rzeczypospolitej Polskiej Protokołem 1atego też, zgodnie z art. 12 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 kwietnia 2000r. o umowach międzynarodowych spowoduje znaczące skutki finansowe dla budżetu państwa. ych _____ z Kioto nastąpiło w drodze ratyfikacji za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie.

Warszawa, dn. 20/06/2002

**SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ STANU
W MINISTERSTWIE SPRAW ZAGRANICZNYCH**

Prof. dr hab. Danuta Hübner
Sokr. Min. DH/1997/2002/DPE-eb/el

Warszawa, 5.07. 2002r.

**Pan
Aleksander Proksa
Sekretarz Rady Ministrów**

Opinia o zgodności projektów: ustawy o ratyfikacji Protokołu z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu i uchwały Rady Ministrów w sprawie przedłożenia Protokołu z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu, z prawem Unii Europejskiej wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (DZ. U. Nr 106 poz. 494), wyrażona przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Minister Danutę Hübner, działającą z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej.

W związku z przedłożonymi projektami: ustawy o ratyfikacji Protokołu z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu (pismo nr RM-10-130-02) i uchwały Rady Ministrów w sprawie przedłożenia Protokołu z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu (pismo nr RM-111-135-02) pozwalam sobie stwierdzić, iż konieczność ratyfikacji przez Rzeczpospolitą Polską ww. Protokołu, wynika zarówno ze zobowiązań ciążących na RP jako jednej ze stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, podpisanej w Rio de Janeiro w 1992 roku, jak i z ustaleń wynikających z dyspozycji Wspólnoty Europejskiej. Wspólnota przystępując do Protokołu z Kioto na mocy Decyzji Rady Nr 2002/358/WE z dnia 25 kwietnia 2002 roku (Dz.Urz.WE Nr L 130, 15.05.2002), zobowiązała bowiem wszystkie państwa członkowskie do jego ratyfikacji do końca 2002 roku. Jednocześnie, Unia Europejska oczekuje ratyfikacji ww. Protokołu przez państwa stowarzyszone do dnia rozpoczęcia szczytu w Johannesburgu, tj. do połowy trzeciego kwartału 2002 roku. W powyższym kontekście, ratyfikacja Protokołu w Kioto ujęta została w *Bilansie otwarcia w obszarze „Środowisko”* jako jedna z najistotniejszych spraw do rozstrzygnięcia w końcowym okresie przygotowań do członkostwa.

W konkluzji pozwalam sobie stwierdzić, iż przedłożone projekty: ustawa o ratyfikacji Protokołu z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu i uchwała Rady Ministrów w sprawie przedłożenia Protokołu z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu są zgodne z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

Do uprzejmej wiadomości:
Pan Stanisław Żelichowski
Minister Środowiska

... Sekretarza Komitetu
Integracji Europejskiej
PODSEKRETARZ STANU

Jarosław Pietras

PROTOKÓŁ Z KIOTO
do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych
w Sprawie Zmian Klimatu

Strony niniejszego Protokołu,

Będąc Stronami ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, zwanej dalej „Konwencją”,

Dążąc do podstawowego celu Konwencji określonego w jej artykule 2,

Powołując się na postanowienia Konwencji,

Kierując się artykułem 3 Konwencji,

Zgodnie z Mandatem Berlińskim przyjętym decyzją 1/CP.1 Konferencji Stron Konwencji na jej pierwszej sesji,

uzgodniły co następuje:

Artykuł 1

Dla celów niniejszego Protokołu stosują się definicje zawarte w artykule 1 Konwencji. Ponadto:

1. „Konferencja Stron” oznacza Konferencję Stron Konwencji
2. „Konwencja” oznacza ramową konwencję Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, przyjętą w Nowym Jorku 9 maja 1992 r.
3. „Międzyrządowy Zespół do spraw Zmian Klimatu” oznacza Międzyrządowy Zespół do spraw Zmian Klimatu ustanowiony wspólnie przez Światową Organizację Meteorologiczną i Program Środowiska Narodów Zjednoczonych.
4. „Protokół Montrealski” oznacza Protokół Montrealski w sprawie substancji zubożających warstwę ozonową, przyjęty w Montrealu 16 września 1987 r., poprawiony i uzupełniony .
5. „Strony obecne i głosujące” oznacza Strony obecne i oddające głos za lub przeciw.
6. „Strona” oznacza, o ile nie jest inaczej zdefiniowana, Stronę niniejszego Protokołu.
7. „Strona wymieniona w Załączniku I” oznacza Stronę wymienioną w Załączniku I do Konwencji, ewentualnie poprawionym, lub Stronę, która zgłosiła notyfikację zgodnie z artykułem 4, ustęp 2(g) Konwencji.

Artykuł 2

1. Każda Strona wymieniona w Załączniku I realizując swoje zobowiązania do ilościowo określonego ograniczenia i redukcji emisji zgodnie z artykułem 3, w celu promowania zrównoważonego rozwoju będzie:
 - a) Wdrażać i/lub dalej opracowywać kierunki działań i środki właściwe dla warunków krajowych, takie jak:
 - i) Zwiększenie wydajności energetycznej w odpowiednich sektorach gospodarki narodowej;
 - ii) Ochrona i podniesienie efektywności pochłaniaczy i zbiorników gazów cieplarnianych nie objętych kontrolą przez Protokół Montrealski, biorąc pod uwagę swoje zobowiązania w ramach odnośnych porozumień międzynarodowych w zakresie ochrony środowiska; promowanie zrównoważonej gospodarki leśnej, zalesiania i odnowień;
 - iii) Promowanie zrównoważonych form rolnictwa w aspekcie ochrony klimatu;
 - iv) Badania, promowanie i rozwój oraz zwiększenie wykorzystania nowych i odnawialnych form energii, technologii pochłaniania dwutlenku węgla oraz zaawansowanych i innowacyjnych technologii przyjaznych dla środowiska;
 - v) Stopniowe zmniejszanie lub eliminacja niedoskonałości rynkowych, bodźców fiskalnych, zwolnień z podatku i cła oraz dotacji, które są sprzeczne z celem

- Konwencji, we wszystkich sektorach emitujących gazy cieplarniane oraz stosowanie instrumentów rynkowych;
- vi) Zachęcanie do właściwych reform w odpowiednich sektorach mających na celu promowanie kierunków działań i środków ograniczających lub redukujących emisje gazów cieplarnianych nie objętych kontrolą Protokołu Montrealskiego;
 - vii) Działania na rzecz ograniczenia i/lub redukcji emisji gazów cieplarnianych nie objętych kontrolą Protokołu Montrealskiego w sektorze transportu;
 - viii) Ograniczenie lub redukcja emisji metanu poprzez jego odzyskiwanie i wykorzystywanie w gospodarce odpadami oraz w produkcji, transporcie i dystrybucji energii;
- b) Współpracować w innych Stronami wymienionymi w Załączniku I w celu zwiększenia indywidualnej i połączonej efektywności ich kierunków działań i środków przyjętych zgodnie z niniejszym Artykułem, w oparciu o artykuł 4, ustęp 2(e)(i) Konwencji. W tym celu, Strony te podejmą kroki w celu dzielenia się doświadczeniem i wymiany informacji o kierunkach działań i środkach, w tym opracują sposoby poprawy ich porównywalności, przejrzystości i efektywności. Konferencja Stron służąc jako spotkanie Stron Protokołu na swojej pierwszej sesji lub później jak tylko to będzie praktycznie możliwe, rozważy sposoby ułatwienia takiej współpracy, przy uwzględnieniu wszystkich odpowiednich informacji.
2. Strony wymienione w Załączniku I będą dążyć do ograniczenia lub redukcji emisji gazów cieplarnianych nie objętych kontrolą Protokołu Montrealskiego z lotniczego i morskiego bunkra paliw, poprzez współpracę w ramach Międzynarodowej Organizacji Lotnictwa Cywilnego i Międzynarodowej Organizacji Morskiej.
 3. Strony wymienione w Załączniku I będą dążyć do wdrażania kierunków działań i środków w ramach niniejszego artykułu w taki sposób, by zminimalizować szkodliwe skutki, w tym konsekwencje zmian klimatu, wpływ na handel międzynarodowy, skutki społeczne, ekologiczne i ekonomiczne dla innych Stron, zwłaszcza dla Stron - krajów rozwijających się, a w szczególności określonych w ustępach 8 i 9 artykułu 4 Konwencji, przy uwzględnieniu artykułu 3 Konwencji. Konferencja Stron służąc jako spotkanie Stron Protokołu może podjąć dalsze stosowne działania, dla promowania wdrożenia postanowień niniejszego ustępu.
 4. Jeśli Konferencja Stron służąc jako spotkanie Stron Protokołu zdecyduje, że byłoby korzystne skoordynowanie kierunków działań i środków wymienionych w ustępie 1(a) powyżej, przy uwzględnieniu różnych warunków krajowych i potencjalnych skutków, to rozważy ona sposoby i warunki opracowania koordynacji takich kierunków działań i środków.

Artykuł 3

1. Strony wymienione w Załączniku I, indywidualnie lub wspólnie, zapewnią, że ich zagregowane antropogeniczne emisje gazów cieplarnianych wymienionych w Załączniku A wyrażone w równoważniku dwutlenku węgla, nie przekroczą przyznaných ilości, obliczonych zgodnie z ich ilościowymi zobowiązaniami do ograniczenia i redukcji zapisanymi w Załączniku B i zgodnie z postanowieniami niniejszego artykułu, w celu zredukowania całkowitych emisji tych gazów o przynajmniej 5 procent poniżej poziomu 1990 roku w okresie zobowiązań od 2008 roku do 2012 roku.
2. Każda Strona wymieniona w Załączniku I do 2005 roku uczyni możliwy do udowodnienia postęp w wypełnianiu zobowiązań wynikających z niniejszego Protokołu.
3. Zmiany netto w emisjach gazów cieplarnianych ze źródeł i usuwania przez pochłaniacze wynikające z bezpośrednio spowodowanych przez człowieka zmian użytkowania ziemi i działalności w leśnictwie, ograniczonych do zalesiania, ponownego zalesiania i wylesiania od 1990 roku, mierzone jako możliwe do sprawdzenia zmiany zasobów pierwastka węgla w każdym okresie zobowiązań będą wykorzystane do wypełnienia zobowiązań wynikających z niniejszego artykułu dla każdej strony

wymienionej w Załączniku I. O emisjach gazów cieplarnianych ze źródeł i usuwaniu przez pochłaniacze towarzyszących tym działaniom będą składane raporty w sposób przejrzysty i umożliwiający weryfikację. Będą one przeglądane zgodnie z artykułami 7 i 8.

4. Przed pierwszą sesją Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Protokołu, każda Strona wymieniona w Załączniku I dostarczy dane do rozpatrzenia przez pomocniczy organ do spraw doradztwa naukowego i technicznego w celu ustalenia poziomu zawartości pierwiastka węgla w 1990 roku i umożliwiający oszacowanie zmian jego zawartości w następnych latach. Konferencja Stron działając jako spotkanie stron niniejszego Protokołu na swojej pierwszej sesji, lub jak najszybciej będzie to możliwe później, podejmie decyzję dotyczącą sposobów, zasad i wytycznych tego, jak i które dodatkowe działania spowodowane przez człowieka, związane ze zmianami emisji gazów cieplarnianych i pochłaniania przez gleby rolnicze, zmiany użytkowania ziemi i leśnictwo będą dodane lub odjęte od przyznanej ilości dla Stron wymienionych w Załączniku I, przy uwzględnieniu stopnia niepewności, przejrzystości raportów, możliwości weryfikacji, prac metodologicznych Międzyrządowego Zespołu do spraw Zmian Klimatu, wskazówek pomocniczego organu do spraw doradztwa naukowego i technicznego zgodnie z artykułem 5 i decyzjami Konferencji Stron. Decyzja ta będzie mieć zastosowanie do drugiego i następnych okresów zobowiązań. Strona może stosować decyzję o dodatkowych działaniach spowodowanych przez człowieka do swojego pierwszego okresu zobowiązań, pod warunkiem, że działania te miały miejsce po 1990 roku.

5. Strony wymienione w Załączniku I, podlegające procesowi przejścia do gospodarki rynkowej, których rok lub okres bazowy został określony zgodnie z decyzją 9/CP.2 Konferencji Stron na jej drugiej sesji, będą stosować ten rok lub okres bazowy dla realizacji swoich zobowiązań wynikających z niniejszego artykułu. Każda inna Strona wymieniona w Załączniku I podlegająca procesowi przejścia do gospodarki rynkowej, która jeszcze nie przedstawiła pierwszego raportu krajowego zgodnie z artykułem 12 Konwencji, może również zawiadomić Konferencję Stron działającą jako spotkanie stron Protokołu, że zamierza stosować historyczny rok lub okres bazowy inny niż 1990, w celu realizacji swoich zobowiązań określonych w niniejszym artykule. Konferencja Stron, służąc jako spotkanie Stron niniejszego Protokołu zadecyduje w sprawie akceptacji tego zawiadomienia.

6. Uwzględniając artykuł 4, ustęp 6 Konwencji, Konferencja Stron działając jako spotkanie Stron Protokołu zezwoli na pewien stopień elastyczności w wypełnianiu zobowiązań wynikających z protokołu, innych niż wynikające z niniejszego artykułu, stronom wymienionym w Załączniku I, podlegającym procesowi przejścia do gospodarki rynkowej.

7. W pierwszym okresie ilościowych zobowiązań do ograniczenia i redukcji emisji, od 2008 do 2012 roku, ilość przyznana każdej Stronie wymienionej w Załączniku I będzie równa przypisanemu jej w Załączniku B procentowi jej zagregowanych antropogenicznych emisji gazów cieplarnianych wymienionych w Załączniku A wyrażonych w równoważniku dwutlenku węgla w 1990 roku lub w roku lub okresie bazowym, określonych zgodnie z ustępem 5 powyżej, pomnożonych przez pięć. Strony wymienione w Załączniku I, dla których zmiana użytkowania ziemi i leśnictwo stanowiły źródło netto emisji gazów cieplarnianych w 1990 roku, w celu obliczenia przyznanej ilości włączą do swoich emisji z 1990 roku, albo z roku lub okresu bazowego, zagregowane antropogeniczne emisje gazów cieplarnianych wymienionych w Załączniku A wyrażone w równoważniku dwutlenku węgla po odjęciu wielkości absorbowanej przez pochłaniacze w 1990 roku wynikającej ze zmian użytkowania ziemi .

8. Każda Strona wymieniona w Załączniku I, w celu obliczeń o których mowa w ustępie 7, może wykorzystać rok 1995 jako rok bazowy dla fluorowęglowodorów, perfluorowęglowców i sześćciofluorku siarki.

9. Zobowiązania na kolejne okresy dla Stron wymienionych w Załączniku I będą ustanowione w poprawkach do Załącznika B do Protokołu, które będą przyjęte zgodnie z postanowieniami artykułu 21, ustęp 7. Konferencja Stron służąc jako spotkanie Stron Protokołu rozpocznie rozpatrywanie tych

zobowiązań przynajmniej 7 lat przed końcem pierwszego okresu zobowiązań wymienionego w ustępie 7.

10. Jednostki redukcji emisji, lub część przyznanej ilości, które Strona nabędzie od innej Strony zgodnie z postanowieniami artykułu 6 i artykułu 17 zostaną dodane do przyznanej ilości tej Strony.

11. Jednostki redukcji emisji lub część przyznanej ilości, które Strona przekaze innej Stronie zgodnie z postanowieniami artykułu 6 i artykułu 17 zostaną odjęte od przyznanej ilości tej Strony.

12. Poświadczony redukcje emisji, które Strona nabędzie od innej Strony zgodnie z postanowieniami artykułu 12 zostaną dodane do przyznanej ilości tej Strony.

13. Jeśli emisje Strony, wymienionej w Załączniku I, podczas okresu zobowiązań są mniejsze niż ilość przyznana zgodnie z postanowieniami niniejszego artykułu, to różnica ta, na żądanie Strony, zostanie dodana do przyznanej ilości dla tej Strony na następny okres zobowiązań.

14. Każda Strona wymieniona w Załączniku I będzie dążyć do realizacji zobowiązań wymienionych w ustępie 1 w taki sposób, aby zminimalizować szkodliwe społeczne, ekologiczne i gospodarcze oddziaływanie na Strony - kraje rozwijające się, a w szczególności na kraje określone w ustępach 8 i 9 artykułu 4 Konwencji. Zgodnie z odpowiednimi decyzjami Konferencji Stron dotyczącymi realizacji tych ustępów, Konferencja Stron, służąc jako spotkanie stron Protokołu, na pierwszej sesji rozważy, jakie działania są konieczne dla zminimalizowania szkodliwych skutków zmian klimatu i środków zapobiegawczych na Strony, o których mowa w tych ustępach. Rozważone powinny być między innymi: ustanowienie finansowania, ubezpieczeń i transfer technologii.

Artykuł 4

1. Stronom wymienionym w Załączniku I, które uzgodniły, że wspólnie wypełnią swoje zobowiązania określone w artykule 3, zobowiązania te zostaną uznane za wypełnione, pod warunkiem, że ich całkowite połączone zagregowane antropogeniczne emisje gazów cieplarnianych wymienionych w Załączniku A wyrażone w równoważniku dwutlenku węgla nie przekroczą przyznanych im ilości obliczonych zgodnie z ich ilościowymi zobowiązaniami do ograniczenia i redukcji emisji zapisanymi w Załączniku B i zgodnie z postanowieniami Artykułu 3. Poziomy emisji przyznane każdej ze Stron porozumienia będą ustalone w tym porozumieniu.

2. Strony takiego porozumienia zawiadomią sekretariat o warunkach porozumienia w dniu złożenia dokumentów ratyfikacji, akceptacji, zatwierdzenia lub przystąpienia. Sekretariat z kolei poinformuje Strony i sygnatariuszy konwencji o warunkach porozumienia.

3. Porozumienie pozostanie w mocy w czasie okresu zobowiązań wyszczególnionego w artykule 3, ustęp 7.

4. Jeśli Strony działając wspólnie, czynią to w ramach i razem z regionalną organizacją integracji gospodarczej, jakkolwiek zmiana składu organizacji po przyjęciu Protokołu nie wpłynie na istniejące zobowiązania wynikające z Protokołu. Zmiana składu organizacji będzie stosować się tylko dla celów tych zobowiązań w ramach artykułu 3, które będą przyjęte po tej zmianie.

5. W przypadku nie osiągnięcia przez Strony porozumienia ich całkowitego połączonego poziomu redukcji emisji, każda Strona porozumienia będzie odpowiedzialna za własny poziom emisji ustalony w porozumieniu.

6. Jeśli Strony działające wspólnie czynią to w ramach i wspólnie z regionalną organizacją integracji gospodarczej, która sama jest Stroną Protokołu, każde państwo członkowskie regionalnej organizacji

integracji gospodarczej indywidualnie i wspólnie z regionalną organizacją integracji gospodarczej działając zgodnie z artykułem 24, będzie odpowiedzialne, w przypadku nie osiągnięcia całkowitego połączonego poziomu redukcji emisji, za swój poziom emisji opisany w zawiadomieniu zgodnie z niniejszym artykułem.

Artykuł 5

1. Każda Strona wymieniona w Załączniku I, nie później niż rok przed początkiem pierwszego okresu zobowiązań, stworzy krajowy system szacowania antropogenicznych emisji według źródeł i usuwania przez pochłaniacze wszystkich gazów cieplarnianych nie objętych kontrolą Protokołu Montrealskiego. Konferencja Stron służąc jako spotkanie Stron zadecyduje o wytycznych dla systemów krajowych, które obejmą metodyki wyszczególnione w ustępie 2.

2. Metodyki szacowania antropogenicznych emisji według źródeł i usuwania przez pochłaniacze wszystkich gazów cieplarnianych nie objętych kontrolą Protokołu Montrealskiego będą metodami przyjętymi przez Międzyrządowy Zespół do spraw Zmian Klimatu i uzgodnionymi przez Konferencję Stron na trzeciej sesji. Tam, gdzie metody te nie są stosowane, należy zastosować odpowiednie poprawki zgodnie z metodami uzgodnionymi przez Konferencję Stron służącą jako spotkanie stron Protokołu na jego pierwszej sesji. Na podstawie pracy, między innymi Międzyrządowego Zespołu do spraw Zmian Klimatu i zaleceń pomocniczego organu do spraw doradztwa naukowego i technicznego, Konferencja Stron, służąc jako spotkanie Stron Protokołu, będzie regularnie przeglądać i korygować metody i poprawki, biorąc pod uwagę każdą odpowiednią decyzję Konferencji Stron. Każda korekta metod lub poprawek będzie wykorzystana do celów określenia wypełniania zobowiązań wynikających z artykułu 3 tylko w odniesieniu do okresu zobowiązań przyjętego po tej korekcie.

3. Do obliczenia ekwiwalentu dwutlenku węgla antropogenicznych emisji według źródeł i usuwania przez pochłaniacze gazów cieplarnianych nie objętych kontrolą Protokołu Montrealskiego wymienionych w Załączniku A stosuje się współczynniki ocieplenia globalnego zaakceptowane przez Międzyrządowy Zespół do spraw Zmian Klimatu i uzgodnione przez Konferencję Stron na jej trzeciej sesji. W oparciu o prace, między innymi, Międzyrządowego Zespołu do spraw Zmian Klimatu i zalecenia pomocniczego organu do spraw doradztwa naukowego i technicznego, Konferencja Stron służąc jako spotkanie Stron Protokołu regularnie będzie przeglądać i, w razie potrzeby, zmieniać współczynniki ocieplenia globalnego każdego z tych gazów cieplarnianych, w pełni uwzględniając wszystkie związane decyzje Konferencji Stron. Zmiana współczynników ocieplenia globalnego będzie stosować się tylko do zobowiązań wynikających z artykułu 3 w odniesieniu do okresu zobowiązań przyjętego po tej zmianie.

Artykuł 6

1. W celu realizacji zobowiązań wynikających z artykułu 3, każda Strona wymieniona w Załączniku I może przekazać innej Stronie z Załącznika I lub nabyć od niej jednostki redukcji emisji powstałe w wyniku projektów mających na celu redukcję emisji gazów cieplarnianych ze źródeł oraz zwiększanie ich usuwania przez pochłaniacze w jakimkolwiek sektorze gospodarki, pod warunkiem, że:

- (a) Każdy projekt otrzymał zgodę zainteresowanych Stron;
- (b) Każdy projekt daje dodatkową redukcję emisji przez źródła lub dodatkowo zwiększa usuwanie przez pochłaniacze, w stosunku do tego, co wydarzyłoby się bez jego realizacji.
- (c) Strona nie nabywa jednostek redukcji emisji, jeśli nie wypełnia swoich zobowiązań określonych w artykułach 5 i 7; i
- (d) Nabycie jednostek redukcji emisji będzie dodatkowe w stosunku do działań krajowych dla celów wypełnienia zobowiązań zawartych w artykule 3.

2. Konferencja Stron służąc jako spotkanie Stron Protokołu, na swojej pierwszej sesji lub później jak to najszybciej będzie możliwe, może dalej opracować wytyczne dla wdrożenia niniejszego artykułu, w tym dla weryfikacji i sprawozdawczości.

3. Każda Strona wymieniona w Załączniku I może upoważnić podmioty prawne do udziału, na jej odpowiedzialność, w działaniach prowadzących do wytworzenia, transferu lub nabycia jednostek redukcji emisji w ramach niniejszego artykułu.

4. Jeśli zakwestionowane zostanie wdrażanie przez Stronę wymienioną w Załączniku I wymagań o których mowa w niniejszym ustępie, zgodnie z odpowiednimi postanowieniami artykułu 8, transfer i nabywanie jednostek redukcji emisji może być kontynuowane po zakwestionowaniu, pod warunkiem, że jednostki te nie będą wykorzystane przez Stronę do wypełnienia zobowiązań wynikających z artykułu 3 aż kwestia wypełnienia zobowiązań zostanie rozstrzygnięta.

Artykuł 7

1. Każda Strona wymieniona w Załączniku I do swoich corocznych inwentaryzacji antropogenicznych emisji przez źródła i usuwania przez pochłaniacze gazów cieplarnianych, nie objętych kontrolą Protokołu Montrealskiego, przedstawianych zgodnie z odpowiednimi decyzjami Konferencji Stron, włączy niezbędne dodatkowe informacje dla celów zapewnienia zgodności z artykułem 3, które zostaną określone zgodnie z ustępem 4 poniżej.

2. Każda Strona wymieniona w Załączniku I włączy do swojego raportu krajowego, przedstawianego zgodnie z artykułem 12 Konwencji, dodatkowe informacje konieczne do wykazania wypełniania zobowiązań wynikających z Protokołu, które zostaną określone zgodnie z ustępem 4 poniżej.

3. Każda strona wymieniona w Załączniku I przedstawi corocznie informacje wymagane zgodnie z powyższym ustępem 1, rozpoczynając od pierwszej inwentaryzacji wymaganej przez Konwencję dla pierwszego roku okresu zobowiązań po wejściu Protokołu w życie. Każda z tych Stron przedstawi informacje wymagane zgodnie z powyższym ustępem 2 jako część pierwszego raportu krajowego wymaganego przez Konwencję po wejściu w życie Protokołu dla tej Strony i po przyjęciu wytycznych, zgodnie z ustępem 4. Częstotliwość kolejnego przedstawiania informacji wymaganych zgodnie z niniejszym artykułem określi Konferencja Stron służąc jako spotkanie Stron Protokołu, przy uwzględnieniu harmonogramu przedstawiania raportów krajowych określonego przez Konferencję Stron.

4. Konferencja Stron służąc jako spotkanie Stron Protokołu przyjmie na pierwszej sesji, i będzie przeglądać okresowo później, wytyczne do przygotowania informacji wymaganych zgodnie z niniejszym artykułem, uwzględniając wytyczne do przygotowania raportów krajowych Stron, wymienionych w Załączniku I, przyjętych przez Konferencję Stron. Konferencja Stron służąc jako spotkanie Stron Protokołu, zadecyduje również, przed pierwszym okresem zobowiązań, o sposobach rozliczania przyznaných ilości.

Artykuł 8

1. Informacje przekazane przez Strony, wymienione w Załączniku I, zgodnie z artykułem 7, będą przeglądane przez zespoły ekspertów, zgodnie z decyzją Konferencji Stron i zgodnie z wytycznymi przyjętymi w tym celu przez Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron Protokołu w ramach poniższego ustępu 4. Informacje dostarczone zgodnie z wymaganiami ustępu 1 artykułu 7 przez Strony wymienione w Załączniku I będą przejrane jako część rocznej kompilacji i rozliczania inwentaryzacji emisji i przyznaných ilości. Dodatkowo, informacje przedstawione przez Strony, wymienione w Załączniku I, zgodnie z wymaganiami ustępu 2 artykułu 7 będą przeglądane jako część przeglądu raportów krajowych.

2. Przeglądowe zespoły ekspertów będą koordynowane przez sekretariat i będą wybrane spośród ekspertów nominowanych przez Strony Konwencji i, gdzie właściwe, przez organizacje międzyrządowe, zgodnie z wytycznymi Konferencji Stron w tym zakresie.

3. Proces przeglądu powinien stanowić dokładną i kompleksową ocenę techniczną wszystkich aspektów wdrażania Protokołu przez Stronę. Przeglądowe zespoły ekspertów przygotują raport dla Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron Protokołu, oceniający realizację zobowiązań Strony i identyfikujący potencjalne problemy w wypełnianiu zobowiązań oraz czynniki na nie wpływające. Raporty te będą rozesłane przez sekretariat wszystkim Stronom Konwencji. Sekretariat sporządzi listę problemów, związanych z realizacją, wskazanych w raportach dla dalszego rozpatrzenia przez Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron Protokołu.

4. Konferencja Stron służąc jako spotkanie Stron Protokołu przyjmie na swojej pierwszej sesji i będzie przeglądać okresowo później, wytyczne do przeglądu wdrażania przez zespoły ekspertów przy uwzględnieniu odpowiednich decyzji Konferencji Stron.

5. Konferencja Stron służąc jako spotkanie Stron Protokołu, z pomocą pomocniczego organu do spraw wdrażania, i tam gdzie niezbędne, pomocniczego organu do spraw doradztwa naukowego i technicznego rozpatrzy:

- (a) Informacje przedstawione przez Strony zgodnie z wymaganiami artykułu 7 i raporty z eksperckich przeglądów prowadzonych w ramach niniejszego artykułu; i
- (b) Zagadnienia związane z wdrażaniem wymienione przez sekretariat zgodnie z ustępem 3 oraz zagadnienia podniesione przez Strony.

6. Konferencja Stron, służąc jako spotkanie Stron Protokołu, po rozważeniu informacji, o których mowa w ustępie 5, podejmie decyzję w każdej sprawie koniecznej dla realizacji Protokołu.

Artykuł 9

1. Konferencja Stron służąc jako spotkanie Stron Protokołu będzie okresowo dokonywać przeglądu Protokołu uwzględniając najlepsze dostępne informacje naukowe oraz oceny zmian klimatu i ich oddziaływań, a także odpowiednie informacje techniczne, społeczne i ekonomiczne. Przeglądy będą skoordynowane ze stosownymi przeglądami w ramach Konwencji, a zwłaszcza przeglądami wymaganymi w artykule 4, ustęp 4(d) i artykule 7, ustęp 2(a) Konwencji. Konferencja Stron służąc jako spotkanie Stron Protokołu podejmie odpowiednie działania na podstawie tych przeglądów.

2. Pierwszy przegląd będzie miał miejsce na drugiej sesji Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron Protokołu. Dalsze przeglądy będą odbywały się w regularnych odstępach czasu w określonych terminach.

Artykuł 10

Wszystkie Strony, uwzględniając ich wspólną lecz zróżnicowaną odpowiedzialność i specyficzne krajowe i regionalne priorytety rozwojowe, cele oraz warunki, bez wprowadzania nowych zobowiązań dla Stron nie wymienionych w Załączniku I, potwierdzając istniejące zobowiązania w ustępie 1 artykułu 4 Konwencji i kontynuując realizację tych zobowiązań w celu osiągnięcia trwałego rozwoju oraz biorąc pod uwagę artykuł 4, ustępy 3, 5 i 7 Konwencji:

- (a) Sformułują, tam gdzie niezbędne i możliwe, kosztowo efektywne krajowe i, w razie potrzeby także regionalne programy poprawy lokalnych współczynników emisji, danych o aktywności i/lub modeli uwzględniających warunki społeczno-ekonomiczne każdej ze Stron w celu przygotowania i okresowego uaktualniania krajowych inwentaryzacji antropogenicznych emisji ze źródeł i usuwania przez pochłaniacze wszystkich gazów cieplarnianych nie objętych kontrolą Protokołu Montrealskiego, przy zastosowaniu porównywalnych metodologii uzgodnionych przez Konferencję Stron i zgodnych z wytycznymi do krajowych raportów przyjętymi przez Konferencję Stron;

(b) Sformułują, wdrożą, opublikują i regularnie będą uaktualniać krajowe i, tam gdzie niezbędne, regionalne programy obejmujące działania łagodzące zmiany klimatu i ułatwiające adaptację do zmian klimatu:

- i. Programy te będą, między innymi, obejmować sektory energetyki, transportu i przemysłu oraz rolnictwa, leśnictwa i gospodarki odpadami. Uwzględnią ponadto technologie adaptacji i metody doskonalenia planowania przestrzennego poprawiające adaptację do zmian klimatu; i
- ii. Strony wymienione w Załączniku I przedstawią informacje o działaniach podejmowanych w ramach niniejszego Protokołu, w tym o programach krajowych, zgodnie z wytycznymi zawartymi w artykule 7; inne Strony będą starać się włączyć do swoich raportów krajowych, tam gdzie niezbędne, informacje o programach obejmujących działania, które według Strony przyczyniają się do zapobiegania zmianom klimatu i ich szkodliwym wpływom, w tym do zmniejszenia wzrostu emisji gazów cieplarnianych, zwiększenia absorpcji przez pochłaniacze oraz szkolenia i działania adaptacyjne.

(c) Będą współpracować w promowaniu efektywnej organizacji opracowywania, wykorzystywania i rozpowszechniania oraz podejmą praktycznie możliwe kroki w celu promowania, ułatwiania i finansowania transferu i dostępu do przyjaznych dla środowiska technologii, know-how, praktyk i procesów mających związek ze zmianami klimatu, w szczególności do krajów rozwijających się, w szczególności poprzez sformułowanie kierunków działania i programów efektywnego transferu przyjaznych dla środowiska technologii, które stanowią publiczną własność lub są wykorzystywane w sektorze publicznym oraz stworzenie sprzyjającego środowiska dla sektora prywatnego dla promowania i zwiększania dostępu do przyjaznych dla środowiska technologii i ich transferu;

(d) Będą współpracować w zakresie badań naukowych i technicznych oraz promować utrzymanie i rozwój systemu systematycznych obserwacji i archiwów danych w celu zmniejszenia niepewności związanych z systemem klimatycznym, szkodliwym wpływem zmian klimatu oraz ekonomicznymi i społecznymi konsekwencjami różnych strategii reakcji, a także będą promować rozwój i umocnienie lokalnych potencjałów w zakresie udziału w międzynarodowych i międzyrządowych staraniach, programach badawczych i sieciach systematycznych obserwacji, uwzględniając artykuł 5 Konwencji;

(e) Będą współpracować i propagować na poziomie międzynarodowym i innym na jakim jest to niezbędne, wykorzystując istniejące organizacje i instytucje, opracowanie i wdrożenie programów edukacji i szkolenia, w tym umocnienie krajowych działań tworzących możliwości, a zwłaszcza potencjał ludzki i instytucji oraz wymianę lub przeniesienia personelu w celu szkolenia ekspertów w tej dziedzinie, w szczególności w krajach rozwijających się, i kształtowanie na poziomie krajowym świadomości społecznej oraz ułatwianie dostępu publicznego do informacji o zmianach klimatu. Powinny zostać przygotowane odpowiednie warunki dla wdrażania tych działań poprzez odpowiednie organy Konwencji z uwzględnieniem artykułu 6 Konwencji;

(f) Włączą do raportów krajowych informacje o programach i działaniach podjętych zgodnie z niniejszym artykułem i odpowiednimi decyzjami Konferencji Stron; i

(g) Przy realizacji zobowiązań wynikających z niniejszego artykułu wezmą w pełni pod uwagę ustęp 8 artykułu 4 Konwencji.

Artykuł 11

1. Przy realizacji zobowiązań wynikających z artykułu 10, Strony uwzględnią postanowienia artykułu 4, ustępy 4, 5, 7, 8 i 9 Konwencji.

2. W kontekście realizacji ustępu 1 artykułu 4 Konwencji, zgodnie z postanowieniami ustępu 3 artykułu 4 i artykułu 11 Konwencji oraz przez jednostkę lub jednostki operacyjne mechanizmu

finansowego Konwencji, Strony kraje rozwinięte i inne Strony rozwinięte wymienione w Załączniku II do Konwencji :

(a) dostarczą nowe i dodatkowe środki finansowe dla pokrycia uzgodnionych pełnych kosztów poniesionych przez Strony - kraje rozwijające się przy realizacji istniejących zobowiązań wynikających z artykułu 4 ustęp 1(a) Konwencji, które są ujęte w artykule 10, ustęp (a); i

(b) Dostarczą również środki finansowe, w tym na transfer technologii, potrzebne Stronom - krajom rozwijającym się dla pokrycia uzgodnionych pełnych kosztów dodatkowych realizacji istniejących zobowiązań wynikających z artykułu 4 ustępu 1 Konwencji, które są objęte artykułem 10 i są uzgodnione między Stroną - krajem rozwijającym się i międzynarodową jednostką lub jednostkami o kreślonych w artykule 11 Konwencji, zgodnie z tym artykułem.

Realizacja istniejących zobowiązań uwzględni konieczność odpowiedniego i przewidywalnego przepływu funduszy oraz wagę odpowiedniego podziału obciążenia między Stronami - krajami rozwiniętymi. Wytyczne dla mechanizmu finansowego Konwencji w odpowiednich decyzjach Konferencji Stron, również w uzgodnionych przed przyjęciem niniejszego Protokołu, będą stosować się mutatis mutandis do postanowień niniejszego ustępu.

3. Strony kraje rozwinięte i inne rozwinięte Strony z Załącznika II do konwencji mogą również dostarczyć, a strony - kraje rozwijające się mogą wykorzystać dla realizacji artykułu 10, środki finansowe przez kanały dwustronne, regionalne lub inne wielostronne.

Artykuł 12

1. Niniejszym definiuje się mechanizm czystego rozwoju.

2. Celem mechanizmu czystego rozwoju jest pomoc Stronom niewymienionym w Załączniku I w osiągnięciu trwałego rozwoju i w przyczynieniu się do osiągnięcia podstawowego celu Konwencji oraz pomoc Stronom wymienionym w Załączniku I w osiągnięciu ich ilościowych zobowiązań do ograniczenia i redukcji emisji wynikających z artykułu 3.

3. W ramach mechanizmu czystego rozwoju:

(a) Strony niewymienione w Załączniku I będą korzystać z projektów dających w rezultacie poświadczone redukcje emisji; i

(b) Strony wymienione w Załączniku I mogą wykorzystać poświadczone redukcje emisji wynikające z tych projektów do wywiązania się z części swoich ilościowych zobowiązań do ograniczenia i redukcji emisji określonych w artykule 3, jak określi to Konferencja Stron służąc jako spotkanie Stron Protokołu.

4. Mechanizm czystego rozwoju będzie podlegał władzy i wytycznym Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron Protokołu i będzie nadzorowany przez zarząd mechanizmu czystego rozwoju.

5. Redukcje emisji będące wynikiem każdego projektu będą poświadczone przez operacyjną jednostkę wyznaczoną przez Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron Protokołu na podstawie:

(a) Dobrowolnego udziału zaakceptowanego przez każdą zainteresowaną Stronę;

(b) Rzeczywistych, wymiernych i długoterminowych korzyści związanych z zapobieganiem zmianom klimatu; i

(c) Redukcji emisji, które są dodatkowe w stosunku do redukcji, jakie byłyby, gdyby nie zrealizowano poświadczonych projektów.

6. Mechanizm czystego rozwoju, gdy będzie to konieczne, będzie pomagać w zorganizowaniu finansowania poświadczonych projektów.

7. Konferencja Stron służąc jako spotkanie Stron Protokołu na swojej pierwszej sesji opracuje zasady i procedury w celu zapewnienia przejrzystości, skuteczności i odpowiedzialności poprzez niezależną kontrolę i weryfikację projektów.

8. Konferencja Stron służąc jako spotkanie Stron Protokołu zapewni, że część dochodu z poświadczonych projektów zostanie wykorzystana do pokrycia wydatków administracyjnych oraz zostanie przeznaczona na pomoc na pokrycie kosztów adaptacji dla Stron krajów rozwijających się, szczególnie narażonych na szkodliwe skutki zmian klimatu.

9. W mechanizmie czystego rozwoju, w tym w działaniach wymienionych w ustępie 3(a) i nabywaniu poświadczonych redukcji emisji mogą brać udział podmioty prywatne lub publiczne. Udział ich podlega ewentualnym wytycznym zarządu mechanizmu czystego rozwoju.

10. Poświadczone redukcje emisji otrzymane w okresie od 2000 roku do początku pierwszego okresu zobowiązań mogą być wykorzystane do wypełnienia zobowiązań w pierwszym okresie zobowiązań.

Artykuł 13

1. Konferencja Stron, najwyższy organ Konwencji, będzie służyć jako spotkanie Stron Protokołu.

2. Strony Konwencji, które nie są Stronami Protokołu mogą uczestniczyć jako obserwatorzy w obradach sesji Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron Protokołu. Gdy Konferencja Stron służy jako spotkanie Stron Protokołu, decyzje dotyczące Protokołu podejmują tylko Strony Protokołu.

3. Gdy Konferencja Stron służy jako spotkanie Stron Protokołu, członkowie Biura Konferencji Stron reprezentujący Strony Konwencji, ale, w tym czasie, niebędące Stronami Protokołu, zostaną zastąpieni przez dodatkowych członków, wybranych spośród Stron Protokołu.

4. Konferencja Stron służąc jako spotkanie Stron Protokołu będzie regularnie przeglądać realizację Protokołu i w ramach swego mandatu będzie podejmować decyzje konieczne do wspierania jego realizacji. Będzie wykonywać funkcje przydzielone jej przez Protokół i będzie:

(a) Oceniać, na podstawie informacji udostępnionych zgodnie z postanowieniami Protokołu, realizację Protokołu przez Strony, ogólne skutki działań podjętych zgodnie z Protokółem, a zwłaszcza skutki dla środowiska, ekonomiczne i społeczne oraz ich skumulowany wpływ oraz zakres postępu na drodze do osiągnięcia celu Konwencji;

(b) okresowo rozpatrywać zobowiązania Stron w ramach Protokołu, należycie rozważając przeglądy wymagane przez artykuł 4, ustęp 2(d) i artykuł 7, ustęp 2 Konwencji, w świetle celu Konwencji, doświadczenia nabytego w trakcie jej realizacji oraz ewolucji wiedzy naukowej i technicznej, i pod tym względem rozpatrzy i przyjmie regularne raporty o realizacji Protokołu;

(c) będzie popierać i ułatwiać wymianę informacji o działaniach podjętych przez Strony w zakresie zmian klimatu i ich skutków, biorąc pod uwagę zróżnicowane warunki, odpowiedzialność i możliwości Stron i ich odpowiednie zobowiązania określone w Protokóle.

- (d) będzie ułatwiać na wniosek dwóch lub więcej Stron, koordynację środków przyjętych przez nie w celu zapobiegania zmianom klimatu i ich skutkom, biorąc pod uwagę zróżnicowane warunki, odpowiedzialność i możliwości Stron oraz ich odpowiednie zobowiązania określone w Protokóle.
- (e) Będzie popierać i wytyczać, zgodnie z celem Konwencji i postanowieniami Protokołu, oraz w pełni uwzględniając odnośne decyzje Konferencji Stron, rozwój i okresowe udoskonalanie porównywalnych metodologii dla efektywnego wdrażania Protokołu, do uzgodnienia przez Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron Protokołu;
- (f) będzie formułować zalecenia w sprawach niezbędnych dla realizacji Protokołu;
- (g) będzie starać się pozyskać dodatkowe środki finansowe zgodnie z artykułem 11, ustęp 2;
- (h) Powoła organy pomocnicze, jakie będą uznane za niezbędne dla realizacji Protokołu;
- (i) Będzie starać się i wykorzystywać, tam gdzie jest to właściwe, usługi, współpracę i informacje kompetentnych organizacji międzynarodowych oraz organów międzyrządowych lub pozarządowych; i
- (j) Będzie wykonywać inne funkcje, jakie mogą być konieczne dla realizacji Protokołu oraz rozpatrzy zadania wynikające z decyzji Konferencji Stron.

5. Zasady proceduralne Konferencji Stron oraz procedury finansowe Konwencji będą stosować się *mutatis mutandis*, do Protokołu, o ile Konferencja Stron służąc jako spotkanie Stron Protokołu nie zadecyduje poprzez consensus inaczej.

6. Pierwsza sesja Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron Protokołu zostanie zwołana przez sekretariat w połączeniu z pierwszą sesją Konferencji Stron, jaka będzie zaplanowana po wejściu w życie Protokołu. Kolejne zwyczajne sesje Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron Protokołu będą się odbywały co roku w połączeniu ze zwyczajnymi sesjami Konferencji Stron, o ile Konferencja Stron służąc jako spotkanie Stron Protokołu nie zadecyduje inaczej.

7. Sesje nadzwyczajne Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron Protokołu będą się odbywały w takich innych odstępach czasu, w jakich może to być uznane za konieczne przez Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron Protokołu, lub na pisemny wniosek którejkolwiek ze Stron, pod warunkiem, że w ciągu sześciu miesięcy od zawiadomienia Stron przez Sekretariat o wniosku, uzyska on poparcie co najmniej jednej trzeciej Stron.

8. Organizacja Narodów Zjednoczonych, jej wyspecjalizowane agencje i Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej, jak również każde państwo członkowskie tych organizacji lub występujące w nich jako obserwator, które nie jest Stroną Konwencji, może być reprezentowane na sesjach Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron Protokołu w charakterze obserwatora. Każdy organ lub agencja, narodowa czy międzynarodowa, rządowa czy pozarządowa, kompetentna w dziedzinach objętych Protokółem i która poinformowała sekretariat o swoim życzeniu reprezentowania na sesji Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron Protokołu w charakterze obserwatora, może być dopuszczona, jeśli co najmniej jedna trzecia Stron obecnych nie sprzeciwi się temu. Dopuszczenie i udział obserwatorów zostaną określone w zasadach proceduralnych, które zostały wspomniane w ustępie 5.

Artykuł 14

1. Sekretariat ustanowiony w artykule 8 Konwencji będzie służyć jako sekretariat Protokołu.

2. Artykuł 8, ustęp 2 Konwencji dotyczący funkcji sekretariatu, i ustęp 3 artykułu 8 dotyczący organizacji funkcjonowania sekretariatu będą stosować się *mutatis mutandis* do Protokołu. Ponadto sekretariat będzie wykonywał funkcje przydzielone mu przez Protokół.

Artykuł 15

1. Pomocniczy organ do spraw doradztwa naukowego i technicznego oraz pomocniczy organ do spraw wdrażania ustanowione w artykułach 9 i 10 Konwencji będą służyć odpowiednio jako, pomocniczy organ do spraw doradztwa naukowego i technicznego oraz pomocniczy organ do spraw wdrażania Protokołu. Postanowienia odnoszące się do funkcjonowania tych dwóch organów w ramach Konwencji będą stosować się *mutatis mutandis* do Protokołu. Sesje spotkań pomocniczego organu do spraw doradztwa naukowego i technicznego oraz pomocniczego organu do spraw wdrażania Protokołu będą odbywać się w połączeniu ze spotkaniami pomocniczego organu do spraw doradztwa naukowego i technicznego oraz pomocniczego organu do spraw wdrażania Konwencji.

2. Strony Konwencji, które nie są Stronami Protokołu mogą uczestniczyć w obradach sesji organów pomocniczych. Gdy organy pomocnicze będą działać jako organy pomocnicze Protokołu, decyzje w ramach protokołu będą podejmowane tylko przez Strony Protokołu.

3. Gdy organy pomocnicze ustanowione w artykule 9 i 10 Konwencji wykonują funkcje w odniesieniu do spraw dotyczących Protokołu, członkowie Biur tych organów pomocniczych reprezentujący Strony Konwencji, ale w tym czasie, niebędące stronami Protokołu, zostaną zastąpieni przez dodatkowych członków wybranych spośród Stron Protokołu.

Artykuł 16

Konferencja Stron służąc jako spotkanie Stron Protokołu rozpatrzy, jak najszybciej będzie to możliwe, zastosowanie do Protokołu i zmodyfikowanie w miarę potrzeb, wielostronnego procesu konsultacyjnego określonego w artykule 13 Konwencji, w świetle odnośnych decyzji, jakie mogą zostać podjęte przez Konferencję Stron. Każdy wielostronny proces konsultacyjny, który może być zastosowany do Protokołu, będzie funkcjonować bez uszczerbku dla procedur i mechanizmów ustanowionych zgodnie z artykułem 18.

Artykuł 17

Konferencja Stron zdefiniuje odpowiednie zasady, funkcje, reguły i wytyczne do, w szczególności, weryfikacji, zdawania sprawozdań i rozliczenia handlu emisjami. Strony wymienione w Załączniku B mogą uczestniczyć w handlu emisjami dla celów wywiązania się ze zobowiązań wynikających z artykułu 3 Protokołu. Handel ten będzie dodatkowy w stosunku do działań krajowych mających na celu wypełnienie ilościowych zobowiązań do ograniczenia i redukcji emisji w ramach tego artykułu..

Artykuł 18

Konferencja Stron służąc jako spotkanie Stron Protokołu na swojej pierwszej sesji zatwierdzi odpowiednie i efektywne procedury i mechanizmy określania i postępowania z przypadkami nie wypełniania postanowień Protokołu, w tym poprzez opracowanie listy proponowanych konsekwencji, biorąc pod uwagę przyczynę, rodzaj, stopień i częstotliwość nie wypełniania zobowiązań. Procedury i mechanizmy w ramach niniejszego artykułu powodujące wiążące konsekwencje zostaną przyjęte jako poprawka do Protokołu.

Artykuł 19

Postanowienia artykułu 14 Konwencji dotyczące rozstrzygania sporów będą stosować się *mutatis mutandis* do Protokołu.

Artykuł 20

1. Każda Strona może zaproponować poprawki do Protokołu.
2. Poprawki do Protokołu będą przyjmowane na zwyczajnych sesjach Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron Protokołu. Tekst proponowanej poprawki do Protokołu będzie podany do wiadomości Stron przez sekretariat przynajmniej na sześć miesięcy przed spotkaniem, na którym zostanie zaproponowane jego przyjęcie. Sekretariat przekaże również tekst proponowanych poprawek Stronom i sygnatariuszom konwencji oraz Depozytariuszowi do wiadomości.
3. Strony podejmą starania aby osiągnąć porozumienie w sprawie każdej proponowanej poprawki do Protokołu na drodze consensusu. Jeżeli wszystkie starania osiągnięcia consensusu zostaną wyczerpane, a porozumienie nie zostanie osiągnięte, poprawka zostanie zatwierdzona w głosowaniu większością trzech czwartych Stron obecnych na spotkaniu i głosujących. Przyjęta poprawka zostanie podana do wiadomości przez sekretariat Depozytariuszowi, który roześle ją wszystkim Stronom do akceptacji.
4. Dokumenty przyjęcia poprawki zostaną złożone depozytariuszowi. Poprawka przyjęta zgodnie z powyższym ustępem 3 wejdzie w życie dla tych Stron, które ją przyjęły, dziewięćdziesiątego dnia od daty otrzymania przez Depozytariusza dokumentu przyjęcia co najmniej od trzech czwartych Stron Protokołu.
5. Poprawka wejdzie w życie dla każdej innej Strony dziewięćdziesiątego dnia od daty złożenia przez tę Stronę depozytariuszowi dokumentu przyjęcia poprawki.

Artykuł 21

1. Załączniki do Protokołu będą stanowić jego integralną część i, jeśli nie jest wyraźnie powiedziane inaczej, odniesienie do Protokołu stanowi jednocześnie odniesienie do każdego z jej załączników. Załączniki przyjęte po wejściu w życie Protokołu będą ograniczone do wykazów, formularzy i każdego innego materiału natury opisowej o charakterze naukowym, technicznym, proceduralnym lub administracyjnym.
2. Każda Strona może zaproponować załącznik do Protokołu lub poprawki do załączników do Protokołu.
3. Załączniki do Protokołu i poprawki do załączników do protokołu będą przyjmowane na zwyczajnych sesjach Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron Protokołu. Tekst proponowanego załącznika lub poprawek do załącznika będzie podany do wiadomości Stron przez sekretariat przynajmniej sześć miesięcy przed spotkaniem, na którym zostanie zaproponowane jego przyjęcie. Sekretariat przekaże również tekst proponowanego załącznika lub poprawki do załącznika Stronom i sygnatariuszom Konwencji oraz depozytariuszowi do wiadomości.
4. Strony będą podejmować wszelkie wysiłki, aby osiągnąć porozumienie w sprawie proponowanego załącznika albo poprawki do załącznika w drodze consensusu. Jeżeli wszystkie starania osiągnięcia consensusu zostaną wyczerpane, a porozumienie nie zostanie osiągnięte, załącznik lub poprawka do załącznika zostanie zatwierdzona w głosowaniu większością trzech czwartych Stron obecnych na spotkaniu i głosujących. Przyjęty załącznik lub poprawka do załącznika zostanie podana do wiadomości przez sekretariat depozytariuszowi, który roześle ją wszystkim Stronom do akceptacji.

5. Załącznik, inny niż Załącznik A lub B, który został przyjęty zgodnie z powyższymi ustępami 3 i 4, wejdzie w życie dla wszystkich Stron Protokołu sześć miesięcy od daty powiadomienia tych Stron przez depozytariusza o przyjęciu załącznika lub poprawki do załącznika, z wyjątkiem tych Stron, które w ciągu tego okresu powiadomiły Depozytariusza o nieprzyjęciu załącznika lub poprawek do załącznika. Dla Stron, które wycofają swe zgłoszenie o nieprzyjęciu, załącznik lub poprawka do załącznika wejdzie w życie dziewięćdziesiątego dnia od daty otrzymania wycofania takiego powiadomienia przez depozytariusza.

6. O ile przyjęcie załącznika lub poprawki do załącznika pociąga za sobą poprawkę do Protokołu, załącznik lub poprawka do załącznika nie wejdzie w życie do czasu wejścia w życie poprawki do Protokołu.

7. Poprawki do Załączników A i B do Protokołu będą przyjmowane i będą wchodzić w życie zgodnie z procedurą określoną w artykule 20, pod warunkiem, że poprawki do Załącznika B będą przyjmowane tylko za zgodą zainteresowanej Strony wyrażoną na piśmie.

Artykuł 22

1. Każda ze Stron dysponuje jednym głosem za wyjątkiem przewidzianym w poniższym ustępie 2.

2. Regionalne organizacje integracji gospodarczej, w sprawach podlegających ich kompetencji, będą rozporządzać prawem do głosowania liczbą głosów równą liczbie państw członkowskich będących Stronami Protokołu. Organizacja taka nie będzie wykorzystywać swego prawa do głosowania, jeśli którekolwiek z jej państw członkowskich wykorzysta swe prawo do głosowania i odwrotnie.

Artykuł 23

Depozytariuszem Protokołu będzie Sekretarz Generalny Narodów Zjednoczonych.

Artykuł 24

1. Niniejszy Protokół będzie otwarty do podpisania i będzie przedmiotem ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia przez państwa i organizacje regionalnej integracji gospodarczej, które są Stronami Konwencji. Protokół będzie otwarty do podpisania w siedzibie Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku od 16 marca 1998 roku do 15 marca 1999 roku. Protokół będzie otwarty do przystąpienia od dnia, po którym protokół będzie zamknięty do podpisania. Dokumenty ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia zostaną złożone depozytariuszowi.

2. Każda regionalna organizacja integracji gospodarczej, która staje się Stroną Protokołu w sytuacji, gdy żadne z jej państw członkowskich nie jest Stroną, będzie związana wszystkimi zobowiązaniami określonymi w Protokóle. W przypadku takich organizacji, których jedno lub więcej niż jedno państwo członkowskie jest Stroną Protokołu, organizacja taka i jej państwa członkowskie, decydują o swej odpowiedzialności za wypełnianie zobowiązań Protokołu. W takich przypadkach organizacja i jej państwa członkowskie nie będą upoważnione do równoczesnego korzystania z praw Protokołu.

3. W dokumentach ratyfikacyjnych, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia regionalne organizacje integracji gospodarczej zadeklarują zakres swych kompetencji odnośnie spraw, których dotyczy Protokół. Organizacje takie poinformują również depozytariusza, który z kolei powiadomi Strony, o każdej istotnej zmianie zakresu ich kompetencji.

Artykuł 25

1. Protokół wejdzie w życie dziewięćdziesiątego dnia od daty, w której nie mniej niż 55 Stron Konwencji, obejmujących Strony wymienione w Załączniku I, których emisje wynoszą co najmniej 55% całkowitych emisji dwutlenku węgla w 1990 roku Stron wymienionych w Załączniku I, złoży dokumenty ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia.

2. Dla celów niniejszego artykułu, „całkowita emisja dwutlenku węgla w 1990 roku Stron wymienionych w Załączniku I” oznacza ilość, która została zakomunikowana przez Strony wymienione w Załączniku I w ich pierwszym raporcie krajowym przedstawionym zgodnie z artykułem 12 Konwencji.

3. Dla każdej Strony lub regionalnej organizacji integracji gospodarczej, która ratyfikuje, akceptuje lub zatwierdza Protokół lub przystępuje do niego po tym, jak warunki wejścia w życie zostały spełnione, Protokół wejdzie w życie dziewięćdziesiątego dnia od daty złożenia dokumentu ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia.

4. Dla celów niniejszego artykułu, żaden dokument złożony przez regionalną organizację integracji gospodarczej, nie będzie uważany za dodatkowy do tych, złożonych przez państwa członkowskie organizacji.

Artykuł 26

Do niniejszego Protokołu nie będą wnoszone żadne zastrzeżenia.

Artykuł 27

1. Każda Strona może wycofać się z Protokołu w jakimkolwiek czasie po upływie trzech lat od wejścia w życie Protokołu dla tej Strony, w drodze przekazania depozytariuszowi pisemnego zawiadomienia.

2. Każde takie wypowiedzenie wejdzie w życie po upływie jednego roku od dnia otrzymania przez Depozytariusza zawiadomienia o wycofaniu lub w takim późniejszym terminie, jaki został określony w zawiadomieniu o wycofaniu.

3. Każda Strona, która wycofuje się z Konwencji, będzie uważana za wycofującą się również z niniejszego Protokołu.

Artykuł 28

Oryginał niniejszego Protokołu, którego teksty w językach arabskim, chińskim, angielskim, francuskim, rosyjskim i hiszpańskim są jednakowo autentyczne, będzie złożony u Sekretarza Generalnego Narodów Zjednoczonych.

Sporządzono w Kioto dnia jedenastego grudnia tysiąc dziewięćset dziewięćdziesiątego siódmego roku.

Na dowód czego niżej podpisani, będąc należycie do tego upoważnieni, podpisali niniejszy Protokół we wskazanych datach.

Załącznik A

Gazy cieplarniane

Dwutlenek węgla (CO₂)
Metan (CH₄)
Podtlenek azotu (N₂O)
Fluorowęglowodory (HFCs)
Perfluorokarbony (PFCs)
Sześćciofluorek siarki (SF₆)

Kategorie sektorów/źródeł

Energia

Spalanie paliw
 Przemysł energetyczny
 Przemysł wytwórczy i budowlany
 Transport
 Inne sektory
 Inne
Emisje lotne z paliw
 Paliwa stałe
 Ropa i gaz naturalny
 Inne

Procesy przemysłowe

 Produkty mineralne
 Przemysł chemiczny
 Produkcja metali
 Inna produkcja
 Produkcja halowęglowodorów i sześćciofluorku siarki
 Zużycie halowęglowodorów i sześćciofluorku siarki

Zużycie rozpuszczalników i innych produktów

Rolnictwo

 Fermentacja jelitowa
 Gospodarka nawozem
 Hodowla ryżu
 Gleby rolnicze
 Zalecane wypalanie sawann
 Spalanie na polu pozostałości rolniczych
 Inne

Odpady

 Składowanie odpadów stałych w ziemi
 Gospodarka ściekami
 Spalanie odpadów
 Inne

Załącznik B

<u>Strona</u>	<u>Ilościowo określone zobowiązanie do ograniczenia lub redukcji emisji</u> (procent w odniesieniu do roku lub okresu bazowego)
Australia	108
Austria	92
Belgia	92
Bułgaria *	92
Kanada	94
Chorwacja *	95
Czechy *	92
Dania	92
Estonia *	92
Wspólnota Europejska	92
Finlandia	92
Francja	92
Niemcy	92
Grecja	92
Węgry *	94
Islandia	110
Irlandia	92
Włochy	92
Japonia	94
Łotwa *	92
Liechtenstein	92
Litwa *	92
Luksemburg	92
Monako	92
Holandia	92
Nowa Zelandia	100
Norwegia	101
Polska *	94
Portugalia	92
Rumunia *	92
Federacja Rosyjska *	100
Słowacja *	92
Słowenia *	92
Hiszpania	92
Szwecja	92
Szwajcaria	92
Ukraina *	100
Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej	92
Stany Zjednoczone Ameryki	93

* Kraje podlegające procesowi przejścia do gospodarki rynkowej

Za zgodność tłumaczenia z oryginałem:

Teksty deklaracji złożonych przez inne umawiające się Strony

(1) Wspólnota Europejska

„Wspólnota Europejska wraz z krajami członkowskimi wywiąże się wspólnie z odpowiednich zobowiązań wynikających z art. 3 paragraf 1 Protokołu z Kioto, zgodnie z postanowieniami zawartymi w art. 4 Protokołu.”

(2) Francja

„Republika Francuska przy ratyfikacji Protokołu z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu zastrzega sobie prawo do wyłączenia z postanowień Protokołu swoich terytoriów zamorskich”.

(3) Irlandia

„Wspólnota Europejska wraz z krajami członkowskimi, w tym Irlandią, wywiąże się wspólnie z odpowiednich zobowiązań wynikających z art. 3 paragraf 1 Protokołu z Kioto, zgodnie z postanowieniami zawartymi w art. 4 Protokołu.”

(4) Wyspy Cooka

„Rząd Wysp Cooka oświadcza, że zgodnie ze swoją interpretacją podpisanie, a następnie ratyfikacja Protokołu z Kioto w żaden sposób nie będzie oznaczać zrzeczenia się jakichkolwiek praw w rozumieniu prawa międzynarodowego dotyczącego odpowiedzialności państwa za negatywne skutki zmian klimatu oraz że żadne z postanowień Protokołu nie może być interpretowane jako wyłączenie z ogólnie obowiązujących zasad prawa międzynarodowego.

W świetle powyższego Rząd Wysp Cooka deklaruje także, że zgodnie z najlepszą dostępną informacją naukową oraz oceną zmian klimatu i ich skutków uważa, że zobowiązania do redukcji emisji zawarte w art. 3 Protokołu z Kioto są nieadekwatne dla zapobieżenia niebezpiecznego antropogenicznego oddziaływania na system klimatyczny.”

(5) Niue

„Rząd Niue oświadcza, że zgodnie ze swoją interpretacją ratyfikacja Protokołu z Kioto w żaden sposób nie będzie oznaczać zrzeczenia się jakichkolwiek praw w rozumieniu prawa międzynarodowego dotyczącego odpowiedzialności państwa za negatywne skutki zmian klimatu oraz że żadne z postanowień Protokołu nie może być interpretowane jako wyłączenie z ogólnie obowiązujących zasad prawa międzynarodowego.

W świetle powyższego Rząd Niue deklaruje także, że zgodnie z najlepszą dostępną informacją naukową oraz oceną zmian klimatu i ich skutków uważa, że zobowiązania do redukcji emisji zawarte w art. 3 Protokołu z Kioto są nieadekwatne dla zapobieżenia niebezpiecznego antropogenicznego oddziaływania na system klimatyczny.”

(6) Kiribati

„Rząd Kiribati oświadcza, że zgodnie ze swoją interpretacją przystąpienie do Protokołu z Kioto w żaden sposób nie będzie oznaczać zrzeczenia się jakichkolwiek praw w rozumieniu prawa międzynarodowego dotyczącego odpowiedzialności państwa za negatywne skutki zmian klimatu oraz że żadne z postanowień Protokołu nie może być interpretowane jako wyłączenie z ogólnie obowiązujących zasad prawa międzynarodowego.”

(7) Wspólnota Europejska

„Wspólnota Europejska deklaruje, że zgodnie z Traktatem ustanawiającym Wspólnotę Europejską, a zwłaszcza z artykułem 175 (1) tamże, posiada uprawnienia przystępowania do porozumień międzynarodowych, a także do wypełniania zobowiązań z nich wynikających, zmierzających do osiągnięcia następujących celów:

- zachowanie, ochrona i poprawa jakości środowiska;
- ochrona zdrowia ludzkiego;
- racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych;
- promowanie działań na szczeblu międzynarodowym mających na celu rozwiązywanie globalnych i regionalnych problemów ekologicznych.

Wspólnota Europejska deklaruje, że jej zobowiązanie redukcyjne w ramach Protokołu będzie wypełnione poprzez działania podejmowane przez Wspólnotę i jej państwa członkowskie w ramach ich odpowiednich kompetencji, oraz że przyjęła już odpowiednie instrumenty prawne, wiążące jej państwa członkowskie, obejmujące zagadnienia w ramach Protokołu.

Wspólnota Europejska będzie regularnie przedkładała informacje o odpowiednich instrumentach prawnych w ramach dodatkowych informacji zawartych w swoim raporcie rządowym, przedkładanym zgodnie z postanowieniami artykułu 12 Konwencji, celem wykazania spełniania zobowiązań podjętych w ramach Protokołu, zgodnie z artykułem 7 (2) Protokołu oraz odpowiednimi wytycznymi dotyczącymi tego artykułu.

(8) Francja

„Ratyfikacja Protokołu z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z dnia 11 grudnia 1997 roku przez Republikę Francuską powinno być interpretowana w kontekście zobowiązania zawartego w artykule 4 Protokołu, podjętego przez Wspólnotę Europejską, na skutek czego należy traktować jako nierozłączną. Ratyfikacja nie dotyczy tych terytoriów Republiki Francuskiej, w odniesieniu do których nie mają zastosowania postanowienia Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską.

Niemniej jednak, zgodnie z postanowieniami artykułu 4 paragraf 6 Protokołu, Republika Francuska, odpowiedzialna będzie za wypełnienie swoich zobowiązań dotyczących poziomu emisji w przypadku, kiedy wspólny cel redukcyjny nie zostanie osiągnięty.

Za zgodność tłumaczenia z oryginałem:

DECLARATIONS

(1) European Community:

“The European Community and its Member States will fulfil their respective commitments under Article 3, paragraph 1, of the Protocol jointly in accordance with the provisions of Article 4.”

(2) France:

“The French Republic reserves the right, in ratifying the Kyoto Protocol to the United Nations Framework Convention on Climate Change, to exclude its Overseas Territories from the scope of the Protocol.”

(3) Ireland:

“The European Community and the member States, including Ireland, will fulfil their respective commitments under Article 3, paragraph 1, of the Protocol in accordance with the provisions of Article 4.”

(4) Cook Islands:

“The Government of the Cook Islands declares its understanding that signature and subsequent ratification of the Kyoto Protocol shall in no way constitute a renunciation of any rights under international law concerning State responsibility for the adverse effects of the climate change and that no provision in the Protocol can be interpreted as derogating from principles of general international law.

In this regard, the Government of the Cook Islands further declares that, in light of the best available scientific information and assessment on climate change and its impacts, it considers the emissions reduction obligation in Article 3 of the Kyoto Protocol to be inadequate to prevent dangerous anthropogenic interference with the climate system.”

(5) Niue:

“The Government of Niue declares its understanding that ratification of the Kyoto Protocol shall in no way constitute a renunciation of any rights under international law concerning state responsibility for the adverse effects of climate change and that no provisions in the Protocol can be interpreted as derogating from the principles of general international law.

In this regard, the Government of Niue further declares that, in light of the best available scientific information and assessment of climate change and impacts, it considers the emissions reduction obligations in Article 3 of the Kyoto Protocol to be inadequate to prevent dangerous anthropogenic interference with the climate system.”

(6) Kiribati:

“The Government of the Republic of Kiribati declares its understanding that accession to the Kyoto Protocol shall in no way constitute a renunciation of any rights under international law concerning State responsibility for the adverse effects of the climate change and that no provision in the Protocol can be interpreted as derogating from principles of general international law.”

(7) European Community:

“The European Community declares that, in accordance with the Treaty establishing the European Community, and in particular article 175 (1) thereof, it is competent to enter into international agreements, and to implement the obligations resulting therefrom, which contribute to the pursuit of the following objectives:

- preserving, protecting and improving the quality of the environment;
- protecting human health;
- prudent and rational utilisation of natural resources;
- promoting measures at international level to deal with regional or world wide environmental problems.

The European Community declares that its quantified emission reduction commitment under the Protocol will be fulfilled through action by the Community and its Member States within the respective competence of each and that it has already adopted legal instruments, binding on its Member States, covering matters governed by the Protocol.

The European Community will on a regular basis provide information on relevant Community legal instruments within the framework of the supplementary information incorporated in its national communication submitted under article 12 of the Convention for the purpose of demonstrating compliance with its commitments under the Protocol in accordance with article 7 (2) thereof and the guidelines thereunder.”

(8) France:

“The ratification by the French Republic of the Kyoto Protocol to the United Nations Framework Convention on Climate Change of 11 December 1997 should be interpreted in the context of the commitment assumed under article 4 of the Protocol by the European Community, from which it is indissociable. The ratification does not, therefore, apply to the Territories of the French Republic to which the Treaty establishing the European Community is not applicable.

Nonetheless, in accordance with article 4, paragraph 6, of the Protocol, the French Republic shall, in the event of failure to achieve the total combined level of emission reductions, remain individually responsible for its own level of emissions.”

**KYOTO PROTOCOL TO THE
UNITED NATIONS FRAMEWORK CONVENTION ON CLIMATE CHANGE**

The Parties to this Protocol,

Being Parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change, hereinafter referred to as “the Convention”,

In pursuit of the ultimate objective of the Convention as stated in its Article 2,

Recalling the provisions of the Convention,

Being guided by Article 3 of the Convention,

Pursuant to the Berlin Mandate adopted by decision 1/CP.1 of the Conference of the Parties to the Convention at its first session,

Have agreed as follows:

Article 1

For the purposes of this Protocol, the definitions contained in Article 1 of the Convention shall apply. In addition:

1. “Conference of the Parties” means the Conference of the Parties to the Convention.
2. “Convention” means the United Nations Framework Convention on Climate Change, adopted in New York on 9 May 1992.
3. “Intergovernmental Panel on Climate Change” means the Intergovernmental Panel on Climate Change established in 1988 jointly by the World Meteorological Organization and the United Nations Environment Programme.
4. “Montreal Protocol” means the Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer, adopted in Montreal on 16 September 1987 and as subsequently adjusted and amended.
5. “Parties present and voting” means Parties present and casting an affirmative or negative vote.
6. “Party” means, unless the context otherwise indicates, a Party to this Protocol.
7. “Party included in Annex I” means a Party included in Annex I to the Convention, as may be amended, or a Party which has made a notification under Article 4, paragraph 2(g), of the Convention.

Article 2

1. Each Party included in Annex I, in achieving its quantified emission limitation and reduction commitments under Article 3, in order to promote sustainable development, shall:

(a) Implement and/or further elaborate policies and measures in accordance with its national circumstances, such as:

- (i) Enhancement of energy efficiency in relevant sectors of the national economy;
- (ii) Protection and enhancement of sinks and reservoirs of greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol, taking into account its commitments under relevant international environmental agreements; promotion of sustainable forest management practices, afforestation and reforestation;
- (iii) Promotion of sustainable forms of agriculture in light of climate change considerations;
- (iv) Research on, and promotion, development and increased use of, new and renewable forms of energy, of carbon dioxide sequestration technologies and of advanced and innovative environmentally sound technologies;
- (v) Progressive reduction or phasing out of market imperfections, fiscal incentives, tax and duty exemptions and subsidies in all greenhouse gas emitting sectors that run counter to the objective of the Convention and application of market instruments;
- (vi) Encouragement of appropriate reforms in relevant sectors aimed at promoting policies and measures which limit or reduce emissions of greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol;
- (vii) Measures to limit and/or reduce emissions of greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol in the transport sector;
- (viii) Limitation and/or reduction of methane emissions through recovery and use in waste management, as well as in the production, transport and distribution of energy;

(b) Cooperate with other such Parties to enhance the individual and combined effectiveness of their policies and measures adopted under this Article, pursuant to Article 4, paragraph 2(e)(i), of the Convention. To this end, these Parties shall take steps to share their experience and exchange information on such policies and measures, including developing ways of improving their comparability, transparency and effectiveness. The Conference of

Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall, at its first session or as soon as practicable thereafter, consider ways to facilitate such cooperation, taking into account all relevant information.

2. The Parties included in Annex I shall pursue limitation or reduction of emissions of greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol from aviation and marine bunker fuels, working through the International Civil Aviation Organization and the International Maritime Organization, respectively.

3. The Parties included in Annex I shall strive to implement policies and measures under this Article in such a way as to minimize adverse effects, including the adverse effects of climate change, effects on international trade, and social, environmental and economic impacts on other Parties, especially developing country Parties and in particular those identified in Article 4, paragraphs 8 and 9, of the Convention, taking into account Article 3 of the Convention. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol may take further action, as appropriate, to promote the implementation of the provisions of this paragraph.

4. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol, if it decides that it would be beneficial to coordinate any of the policies and measures in paragraph 1(a) above, taking into account different national circumstances and potential effects, shall consider ways and means to elaborate the coordination of such policies and measures.

Article 3

1. The Parties included in Annex I shall, individually or jointly, ensure that their aggregate anthropogenic carbon dioxide equivalent emissions of the greenhouse gases listed in Annex A do not exceed their assigned amounts, calculated pursuant to their quantified emission limitation and reduction commitments inscribed in Annex B and in accordance with the provisions of this Article, with a view to reducing their overall emissions of such gases by at least 5 per cent below 1990 levels in the commitment period 2008 to 2012.

2. Each Party included in Annex I shall, by 2005, have made demonstrable progress in achieving its commitments under this Protocol.

3. The net changes in greenhouse gas emissions by sources and removals by sinks resulting from direct human-induced land-use change and forestry activities, limited to afforestation, reforestation and deforestation since 1990, measured as verifiable changes in carbon stocks in each commitment period, shall be used to meet the commitments under this Article of each Party included in Annex I. The greenhouse gas emissions by sources and removals by sinks associated with those activities shall be reported in a transparent and verifiable manner and reviewed in accordance with Articles 7 and 8.

4. Prior to the first session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol, each Party included in Annex I shall provide, for consideration by the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice, data to establish its level of carbon

stocks in 1990 and to enable an estimate to be made of its changes in carbon stocks in subsequent years. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall, at its first session or as soon as practicable thereafter, decide upon modalities, rules and guidelines as to how, and which, additional human-induced activities related to changes in greenhouse gas emissions by sources and removals by sinks in the agricultural soils and the land-use change and forestry categories shall be added to, or subtracted from, the assigned amounts for Parties included in Annex I, taking into account uncertainties, transparency in reporting, verifiability, the methodological work of the Intergovernmental Panel on Climate Change, the advice provided by the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice in accordance with Article 5 and the decisions of the Conference of the Parties. Such a decision shall apply in the second and subsequent commitment periods. A Party may choose to apply such a decision on these additional human-induced activities for its first commitment period, provided that these activities have taken place since 1990.

5. The Parties included in Annex I undergoing the process of transition to a market economy whose base year or period was established pursuant to decision 9/CP.2 of the Conference of the Parties at its second session shall use that base year or period for the implementation of their commitments under this Article. Any other Party included in Annex I undergoing the process of transition to a market economy which has not yet submitted its first national communication under Article 12 of the Convention may also notify the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol that it intends to use an historical base year or period other than 1990 for the implementation of its commitments under this Article. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall decide on the acceptance of such notification.

6. Taking into account Article 4, paragraph 6, of the Convention, in the implementation of their commitments under this Protocol other than those under this Article, a certain degree of flexibility shall be allowed by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol to the Parties included in Annex I undergoing the process of transition to a market economy.

7. In the first quantified emission limitation and reduction commitment period, from 2008 to 2012, the assigned amount for each Party included in Annex I shall be equal to the percentage inscribed for it in Annex B of its aggregate anthropogenic carbon dioxide equivalent emissions of the greenhouse gases listed in Annex A in 1990, or the base year or period determined in accordance with paragraph 5 above, multiplied by five. Those Parties included in Annex I for whom land-use change and forestry constituted a net source of greenhouse gas emissions in 1990 shall include in their 1990 emissions base year or period the aggregate anthropogenic carbon dioxide equivalent emissions by sources minus removals by sinks in 1990 from land-use change for the purposes of calculating their assigned amount.

8. Any Party included in Annex I may use 1995 as its base year for hydrofluorocarbons, perfluorocarbons and sulphur hexafluoride, for the purposes of the calculation referred to in paragraph 7 above.

9. Commitments for subsequent periods for Parties included in Annex I shall be established in amendments to Annex B to this Protocol, which shall be adopted in accordance

with the provisions of Article 21, paragraph 7. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall initiate the consideration of such commitments at least seven years before the end of the first commitment period referred to in paragraph 1 above.

10. Any emission reduction units, or any part of an assigned amount, which a Party acquires from another Party in accordance with the provisions of Article 6 or of Article 17 shall be added to the assigned amount for the acquiring Party.

11. Any emission reduction units, or any part of an assigned amount, which a Party transfers to another Party in accordance with the provisions of Article 6 or of Article 17 shall be subtracted from the assigned amount for the transferring Party.

12. Any certified emission reductions which a Party acquires from another Party in accordance with the provisions of Article 12 shall be added to the assigned amount for the acquiring Party.

13. If the emissions of a Party included in Annex I in a commitment period are less than its assigned amount under this Article, this difference shall, on request of that Party, be added to the assigned amount for that Party for subsequent commitment periods.

14. Each Party included in Annex I shall strive to implement the commitments mentioned in paragraph 1 above in such a way as to minimize adverse social, environmental and economic impacts on developing country Parties, particularly those identified in Article 4, paragraphs 8 and 9, of the Convention. In line with relevant decisions of the Conference of the Parties on the implementation of those paragraphs, the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall, at its first session, consider what actions are necessary to minimize the adverse effects of climate change and/or the impacts of response measures on Parties referred to in those paragraphs. Among the issues to be considered shall be the establishment of funding, insurance and transfer of technology.

Article 4

1. Any Parties included in Annex I that have reached an agreement to fulfil their commitments under Article 3 jointly, shall be deemed to have met those commitments provided that their total combined aggregate anthropogenic carbon dioxide equivalent emissions of the greenhouse gases listed in Annex A do not exceed their assigned amounts calculated pursuant to their quantified emission limitation and reduction commitments inscribed in Annex B and in accordance with the provisions of Article 3. The respective emission level allocated to each of the Parties to the agreement shall be set out in that agreement.

2. The Parties to any such agreement shall notify the secretariat of the terms of the agreement on the date of deposit of their instruments of ratification, acceptance or approval of this Protocol, or accession thereto. The secretariat shall in turn inform the Parties and signatories to the Convention of the terms of the agreement.

3. Any such agreement shall remain in operation for the duration of the commitment period specified in Article 3, paragraph 7.
4. If Parties acting jointly do so in the framework of, and together with, a regional economic integration organization, any alteration in the composition of the organization after adoption of this Protocol shall not affect existing commitments under this Protocol. Any alteration in the composition of the organization shall only apply for the purposes of those commitments under Article 3 that are adopted subsequent to that alteration.
5. In the event of failure by the Parties to such an agreement to achieve their total combined level of emission reductions, each Party to that agreement shall be responsible for its own level of emissions set out in the agreement.
6. If Parties acting jointly do so in the framework of, and together with, a regional economic integration organization which is itself a Party to this Protocol, each member State of that regional economic integration organization individually, and together with the regional economic integration organization acting in accordance with Article 24, shall, in the event of failure to achieve the total combined level of emission reductions, be responsible for its level of emissions as notified in accordance with this Article.

Article 5

1. Each Party included in Annex I shall have in place, no later than one year prior to the start of the first commitment period, a national system for the estimation of anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of all greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol. Guidelines for such national systems, which shall incorporate the methodologies specified in paragraph 2 below, shall be decided upon by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol at its first session.
2. Methodologies for estimating anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of all greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol shall be those accepted by the Intergovernmental Panel on Climate Change and agreed upon by the Conference of the Parties at its third session. Where such methodologies are not used, appropriate adjustments shall be applied according to methodologies agreed upon by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol at its first session. Based on the work of, *inter alia*, the Intergovernmental Panel on Climate Change and advice provided by the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice, the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall regularly review and, as appropriate, revise such methodologies and adjustments, taking fully into account any relevant decisions by the Conference of the Parties. Any revision to methodologies or adjustments shall be used only for the purposes of ascertaining compliance with commitments under Article 3 in respect of any commitment period adopted subsequent to that revision.
3. The global warming potentials used to calculate the carbon dioxide equivalence of anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of greenhouse gases listed in Annex A shall be those accepted by the Intergovernmental Panel on Climate Change and agreed upon by the Conference of the Parties at its third session. Based on the work of, *inter*

alia, the Intergovernmental Panel on Climate Change and advice provided by the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice, the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall regularly review and, as appropriate, revise the global warming potential of each such greenhouse gas, taking fully into account any relevant decisions by the Conference of the Parties. Any revision to a global warming potential shall apply only to commitments under Article 3 in respect of any commitment period adopted subsequent to that revision.

Article 6

1. For the purpose of meeting its commitments under Article 3, any Party included in Annex I may transfer to, or acquire from, any other such Party emission reduction units resulting from projects aimed at reducing anthropogenic emissions by sources or enhancing anthropogenic removals by sinks of greenhouse gases in any sector of the economy, provided that:

- (a) Any such project has the approval of the Parties involved;
- (b) Any such project provides a reduction in emissions by sources, or an enhancement of removals by sinks, that is additional to any that would otherwise occur;
- (c) It does not acquire any emission reduction units if it is not in compliance with its obligations under Articles 5 and 7; and
- (d) The acquisition of emission reduction units shall be supplemental to domestic actions for the purposes of meeting commitments under Article 3.

2. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol may, at its first session or as soon as practicable thereafter, further elaborate guidelines for the implementation of this Article, including for verification and reporting.

3. A Party included in Annex I may authorize legal entities to participate, under its responsibility, in actions leading to the generation, transfer or acquisition under this Article of emission reduction units.

4. If a question of implementation by a Party included in Annex I of the requirements referred to in this Article is identified in accordance with the relevant provisions of Article 8, transfers and acquisitions of emission reduction units may continue to be made after the question has been identified, provided that any such units may not be used by a Party to meet its commitments under Article 3 until any issue of compliance is resolved.

Article 7

1. Each Party included in Annex I shall incorporate in its annual inventory of anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol, submitted in accordance with the relevant decisions of the Conference of the Parties, the necessary supplementary information for the purposes of

ensuring compliance with Article 3, to be determined in accordance with paragraph 4 below.

2. Each Party included in Annex I shall incorporate in its national communication, submitted under Article 12 of the Convention, the supplementary information necessary to demonstrate compliance with its commitments under this Protocol, to be determined in accordance with paragraph 4 below.

3. Each Party included in Annex I shall submit the information required under paragraph 1 above annually, beginning with the first inventory due under the Convention for the first year of the commitment period after this Protocol has entered into force for that Party. Each such Party shall submit the information required under paragraph 2 above as part of the first national communication due under the Convention after this Protocol has entered into force for it and after the adoption of guidelines as provided for in paragraph 4 below. The frequency of subsequent submission of information required under this Article shall be determined by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol, taking into account any timetable for the submission of national communications decided upon by the Conference of the Parties.

4. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall adopt at its first session, and review periodically thereafter, guidelines for the preparation of the information required under this Article, taking into account guidelines for the preparation of national communications by Parties included in Annex I adopted by the Conference of the Parties. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall also, prior to the first commitment period, decide upon modalities for the accounting of assigned amounts.

Article 8

1. The information submitted under Article 7 by each Party included in Annex I shall be reviewed by expert review teams pursuant to the relevant decisions of the Conference of the Parties and in accordance with guidelines adopted for this purpose by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol under paragraph 4 below. The information submitted under Article 7, paragraph 1, by each Party included in Annex I shall be reviewed as part of the annual compilation and accounting of emissions inventories and assigned amounts. Additionally, the information submitted under Article 7, paragraph 2, by each Party included in Annex I shall be reviewed as part of the review of communications.

2. Expert review teams shall be coordinated by the secretariat and shall be composed of experts selected from those nominated by Parties to the Convention and, as appropriate, by intergovernmental organizations, in accordance with guidance provided for this purpose by the Conference of the Parties.

3. The review process shall provide a thorough and comprehensive technical assessment of all aspects of the implementation by a Party of this Protocol. The expert review teams shall prepare a report to the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol, assessing the implementation of the commitments of the Party and identifying any potential problems in, and factors influencing, the fulfilment of commitments. Such

reports shall be circulated by the secretariat to all Parties to the Convention. The secretariat shall list those questions of implementation indicated in such reports for further consideration by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol.

4. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall adopt at its first session, and review periodically thereafter, guidelines for the review of implementation of this Protocol by expert review teams taking into account the relevant decisions of the Conference of the Parties.

5. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall, with the assistance of the Subsidiary Body for Implementation and, as appropriate, the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice, consider:

(a) The information submitted by Parties under Article 7 and the reports of the expert reviews thereon conducted under this Article; and

(b) Those questions of implementation listed by the secretariat under paragraph 3 above, as well as any questions raised by Parties.

6. Pursuant to its consideration of the information referred to in paragraph 5 above, the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall take decisions on any matter required for the implementation of this Protocol.

Article 9

1. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall periodically review this Protocol in the light of the best available scientific information and assessments on climate change and its impacts, as well as relevant technical, social and economic information. Such reviews shall be coordinated with pertinent reviews under the Convention, in particular those required by Article 4, paragraph 2(d), and Article 7, paragraph 2(a), of the Convention. Based on these reviews, the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall take appropriate action.

2. The first review shall take place at the second session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol. Further reviews shall take place at regular intervals and in a timely manner.

Article 10

All Parties, taking into account their common but differentiated responsibilities and their specific national and regional development priorities, objectives and circumstances, without introducing any new commitments for Parties not included in Annex I, but reaffirming existing commitments under Article 4, paragraph 1, of the Convention, and continuing to advance the implementation of these commitments in order to achieve sustainable development, taking into account Article 4, paragraphs 3, 5 and 7, of the Convention, shall:

(a) Formulate, where relevant and to the extent possible, cost-effective national and, where appropriate, regional programmes to improve the quality of local emission factors, activity data and/or models which reflect the socio-economic conditions of each Party for the preparation and periodic updating of national inventories of anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of all greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol, using comparable methodologies to be agreed upon by the Conference of the Parties, and consistent with the guidelines for the preparation of national communications adopted by the Conference of the Parties;

(b) Formulate, implement, publish and regularly update national and, where appropriate, regional programmes containing measures to mitigate climate change and measures to facilitate adequate adaptation to climate change:

- (i) Such programmes would, *inter alia*, concern the energy, transport and industry sectors as well as agriculture, forestry and waste management. Furthermore, adaptation technologies and methods for improving spatial planning would improve adaptation to climate change; and
- (ii) Parties included in Annex I shall submit information on action under this Protocol, including national programmes, in accordance with Article 7; and other Parties shall seek to include in their national communications, as appropriate, information on programmes which contain measures that the Party believes contribute to addressing climate change and its adverse impacts, including the abatement of increases in greenhouse gas emissions, and enhancement of and removals by sinks, capacity building and adaptation measures;

(c) Cooperate in the promotion of effective modalities for the development, application and diffusion of, and take all practicable steps to promote, facilitate and finance, as appropriate, the transfer of, or access to, environmentally sound technologies, know-how, practices and processes pertinent to climate change, in particular to developing countries, including the formulation of policies and programmes for the effective transfer of environmentally sound technologies that are publicly owned or in the public domain and the creation of an enabling environment for the private sector, to promote and enhance the transfer of, and access to, environmentally sound technologies;

(d) Cooperate in scientific and technical research and promote the maintenance and the development of systematic observation systems and development of data archives to reduce uncertainties related to the climate system, the adverse impacts of climate change and the economic and social consequences of various response strategies, and promote the development and strengthening of endogenous capacities and capabilities to participate in international and intergovernmental efforts, programmes and networks on research and systematic observation, taking into account Article 5 of the Convention;

(e) Cooperate in and promote at the international level, and, where appropriate, using existing bodies, the development and implementation of education and training programmes, including the strengthening of national capacity building, in particular human and institutional capacities and the exchange or secondment of personnel to train experts in this field, in particular for developing countries, and facilitate at the national level public awareness of, and public access to information on, climate change. Suitable modalities should be developed to implement these activities through the relevant bodies of the Convention, taking into account Article 6 of the Convention;

(f) Include in their national communications information on programmes and activities undertaken pursuant to this Article in accordance with relevant decisions of the Conference of the Parties; and

(g) Give full consideration, in implementing the commitments under this Article, to Article 4, paragraph 8, of the Convention.

Article 11

1. In the implementation of Article 10, Parties shall take into account the provisions of Article 4, paragraphs 4, 5, 7, 8 and 9, of the Convention.

2. In the context of the implementation of Article 4, paragraph 1, of the Convention, in accordance with the provisions of Article 4, paragraph 3, and Article 11 of the Convention, and through the entity or entities entrusted with the operation of the financial mechanism of the Convention, the developed country Parties and other developed Parties included in Annex II to the Convention shall:

(a) Provide new and additional financial resources to meet the agreed full costs incurred by developing country Parties in advancing the implementation of existing commitments under Article 4, paragraph 1(a), of the Convention that are covered in Article 10, subparagraph (a); and

(b) Also provide such financial resources, including for the transfer of technology, needed by the developing country Parties to meet the agreed full incremental costs of advancing the implementation of existing commitments under Article 4, paragraph 1, of the Convention that are covered by Article 10 and that are agreed between a developing country Party and the international entity or entities referred to in Article 11 of the Convention, in accordance with that Article.

The implementation of these existing commitments shall take into account the need for adequacy and predictability in the flow of funds and the importance of appropriate burden sharing among developed country Parties. The guidance to the entity or entities entrusted with the operation of the financial mechanism of the Convention in relevant decisions of the Conference of the Parties, including those agreed before the adoption of this Protocol, shall apply *mutatis mutandis* to the provisions of this paragraph.

3. The developed country Parties and other developed Parties in Annex II to the Convention may also provide, and developing country Parties avail themselves of, financial resources for the implementation of Article 10, through bilateral, regional and other multilateral channels.

Article 12

1. A clean development mechanism is hereby defined.

2. The purpose of the clean development mechanism shall be to assist Parties not included in Annex I in achieving sustainable development and in contributing to the ultimate objective of the Convention, and to assist Parties included in Annex I in achieving compliance with their quantified emission limitation and reduction commitments under Article 3.

3. Under the clean development mechanism:

(a) Parties not included in Annex I will benefit from project activities resulting in certified emission reductions; and

(b) Parties included in Annex I may use the certified emission reductions accruing from such project activities to contribute to compliance with part of their quantified emission limitation and reduction commitments under Article 3, as determined by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol.

4. The clean development mechanism shall be subject to the authority and guidance of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol and be supervised by an executive board of the clean development mechanism.

5. Emission reductions resulting from each project activity shall be certified by operational entities to be designated by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol, on the basis of:

(a) Voluntary participation approved by each Party involved;

(b) Real, measurable, and long-term benefits related to the mitigation of climate change; and

(c) Reductions in emissions that are additional to any that would occur in the absence of the certified project activity.

6. The clean development mechanism shall assist in arranging funding of certified project activities as necessary.

7. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall, at its first session, elaborate modalities and procedures with the objective of ensuring transparency, efficiency and accountability through independent auditing and verification of project activities.

8. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall ensure that a share of the proceeds from certified project activities is used to cover administrative expenses as well as to assist developing country Parties that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change to meet the costs of adaptation.

9. Participation under the clean development mechanism, including in activities mentioned in paragraph 3(a) above and in the acquisition of certified emission reductions, may involve private and/or public entities, and is to be subject to whatever guidance may be provided by the executive board of the clean development mechanism.

10. Certified emission reductions obtained during the period from the year 2000 up to the beginning of the first commitment period can be used to assist in achieving compliance in the first commitment period.

Article 13

1. The Conference of the Parties, the supreme body of the Convention, shall serve as the meeting of the Parties to this Protocol.

2. Parties to the Convention that are not Parties to this Protocol may participate as observers in the proceedings of any session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol. When the Conference of the Parties serves as the meeting of the Parties to this Protocol, decisions under this Protocol shall be taken only by those that are Parties to this Protocol.

3. When the Conference of the Parties serves as the meeting of the Parties to this Protocol, any member of the Bureau of the Conference of the Parties representing a Party to the Convention but, at that time, not a Party to this Protocol, shall be replaced by an additional member to be elected by and from amongst the Parties to this Protocol.

4. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall keep under regular review the implementation of this Protocol and shall make, within its mandate, the decisions necessary to promote its effective implementation. It shall perform the functions assigned to it by this Protocol and shall:

(a) Assess, on the basis of all information made available to it in accordance with the provisions of this Protocol, the implementation of this Protocol by the Parties, the overall effects of the measures taken pursuant to this Protocol, in particular environmental, economic and social effects as well as their cumulative impacts and the extent to which progress towards the objective of the Convention is being achieved;

(b) Periodically examine the obligations of the Parties under this Protocol, giving due consideration to any reviews required by Article 4, paragraph 2(d), and Article 7, paragraph 2, of the Convention, in the light of the objective of the Convention, the experience gained in its implementation and the evolution of scientific and technological knowledge, and in this respect consider and adopt regular reports on the implementation of this Protocol;

(c) Promote and facilitate the exchange of information on measures adopted by the Parties to address climate change and its effects, taking into account the differing circumstances, responsibilities and capabilities of the Parties and their respective commitments under this Protocol;

(d) Facilitate, at the request of two or more Parties, the coordination of measures adopted by them to address climate change and its effects, taking into account the differing circumstances, responsibilities and capabilities of the Parties and their respective commitments under this Protocol;

(e) Promote and guide, in accordance with the objective of the Convention and the provisions of this Protocol, and taking fully into account the relevant decisions by the Conference of the Parties, the development and periodic refinement of comparable methodologies for the effective implementation of this Protocol, to be agreed on by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol;

(f) Make recommendations on any matters necessary for the implementation of this Protocol;

(g) Seek to mobilize additional financial resources in accordance with Article 11, paragraph 2;

(h) Establish such subsidiary bodies as are deemed necessary for the implementation of this Protocol;

(i) Seek and utilize, where appropriate, the services and cooperation of, and information provided by, competent international organizations and intergovernmental and non-governmental bodies; and

(j) Exercise such other functions as may be required for the implementation of this Protocol, and consider any assignment resulting from a decision by the Conference of the Parties.

5. The rules of procedure of the Conference of the Parties and financial procedures applied under the Convention shall be applied *mutatis mutandis* under this Protocol, except as may be otherwise decided by consensus by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol.

6. The first session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall be convened by the secretariat in conjunction with the first session of the Conference of the Parties that is scheduled after the date of the entry into force of this

Protocol. Subsequent ordinary sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall be held every year and in conjunction with ordinary sessions of the Conference of the Parties, unless otherwise decided by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol.

7. Extraordinary sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall be held at such other times as may be deemed necessary by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol, or at the written request of any Party, provided that, within six months of the request being communicated to the Parties by the secretariat, it is supported by at least one third of the Parties.

8. The United Nations, its specialized agencies and the International Atomic Energy Agency, as well as any State member thereof or observers thereto not party to the Convention, may be represented at sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol as observers. Any body or agency, whether national or international, governmental or non-governmental, which is qualified in matters covered by this Protocol and which has informed the secretariat of its wish to be represented at a session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol as an observer, may be so admitted unless at least one third of the Parties present object. The admission and participation of observers shall be subject to the rules of procedure, as referred to in paragraph 5 above.

Article 14

1. The secretariat established by Article 8 of the Convention shall serve as the secretariat of this Protocol.

2. Article 8, paragraph 2, of the Convention on the functions of the secretariat, and Article 8, paragraph 3, of the Convention on arrangements made for the functioning of the secretariat, shall apply *mutatis mutandis* to this Protocol. The secretariat shall, in addition, exercise the functions assigned to it under this Protocol.

Article 15

1. The Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation established by Articles 9 and 10 of the Convention shall serve as, respectively, the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of this Protocol. The provisions relating to the functioning of these two bodies under the Convention shall apply *mutatis mutandis* to this Protocol. Sessions of the meetings of the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of this Protocol shall be held in conjunction with the meetings of, respectively, the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of the Convention.

2. Parties to the Convention that are not Parties to this Protocol may participate as observers in the proceedings of any session of the subsidiary bodies. When the subsidiary

bodies serve as the subsidiary bodies of this Protocol, decisions under this Protocol shall be taken only by those that are Parties to this Protocol.

3. When the subsidiary bodies established by Articles 9 and 10 of the Convention exercise their functions with regard to matters concerning this Protocol, any member of the Bureaux of those subsidiary bodies representing a Party to the Convention but, at that time, not a party to this Protocol, shall be replaced by an additional member to be elected by and from amongst the Parties to this Protocol.

Article 16

The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall, as soon as practicable, consider the application to this Protocol of, and modify as appropriate, the multilateral consultative process referred to in Article 13 of the Convention, in the light of any relevant decisions that may be taken by the Conference of the Parties. Any multilateral consultative process that may be applied to this Protocol shall operate without prejudice to the procedures and mechanisms established in accordance with Article 18.

Article 17

The Conference of the Parties shall define the relevant principles, modalities, rules and guidelines, in particular for verification, reporting and accountability for emissions trading. The Parties included in Annex B may participate in emissions trading for the purposes of fulfilling their commitments under Article 3. Any such trading shall be supplemental to domestic actions for the purpose of meeting quantified emission limitation and reduction commitments under that Article.

Article 18

The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall, at its first session, approve appropriate and effective procedures and mechanisms to determine and to address cases of non-compliance with the provisions of this Protocol, including through the development of an indicative list of consequences, taking into account the cause, type, degree and frequency of non-compliance. Any procedures and mechanisms under this Article entailing binding consequences shall be adopted by means of an amendment to this Protocol.

Article 19

The provisions of Article 14 of the Convention on settlement of disputes shall apply *mutatis mutandis* to this Protocol.

Article 20

1. Any Party may propose amendments to this Protocol.
2. Amendments to this Protocol shall be adopted at an ordinary session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol. The text of

any proposed amendment to this Protocol shall be communicated to the Parties by the secretariat at least six months before the meeting at which it is proposed for adoption. The secretariat shall also communicate the text of any proposed amendments to the Parties and signatories to the Convention and, for information, to the Depositary.

3. The Parties shall make every effort to reach agreement on any proposed amendment to this Protocol by consensus. If all efforts at consensus have been exhausted, and no agreement reached, the amendment shall as a last resort be adopted by a three-fourths majority vote of the Parties present and voting at the meeting. The adopted amendment shall be communicated by the secretariat to the Depositary, who shall circulate it to all Parties for their acceptance.

4. Instruments of acceptance in respect of an amendment shall be deposited with the Depositary. An amendment adopted in accordance with paragraph 3 above shall enter into force for those Parties having accepted it on the ninetieth day after the date of receipt by the Depositary of an instrument of acceptance by at least three fourths of the Parties to this Protocol.

5. The amendment shall enter into force for any other Party on the ninetieth day after the date on which that Party deposits with the Depositary its instrument of acceptance of the said amendment.

Article 21

1. Annexes to this Protocol shall form an integral part thereof and, unless otherwise expressly provided, a reference to this Protocol constitutes at the same time a reference to any annexes thereto. Any annexes adopted after the entry into force of this Protocol shall be restricted to lists, forms and any other material of a descriptive nature that is of a scientific, technical, procedural or administrative character.

2. Any Party may make proposals for an annex to this Protocol and may propose amendments to annexes to this Protocol.

3. Annexes to this Protocol and amendments to annexes to this Protocol shall be adopted at an ordinary session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol. The text of any proposed annex or amendment to an annex shall be communicated to the Parties by the secretariat at least six months before the meeting at which it is proposed for adoption. The secretariat shall also communicate the text of any proposed annex or amendment to an annex to the Parties and signatories to the Convention and, for information, to the Depositary.

4. The Parties shall make every effort to reach agreement on any proposed annex or amendment to an annex by consensus. If all efforts at consensus have been exhausted, and no agreement reached, the annex or amendment to an annex shall as a last resort be adopted by a three-fourths majority vote of the Parties present and voting at the meeting. The adopted annex or amendment to an annex shall be communicated by the secretariat to the Depositary, who shall circulate it to all Parties for their acceptance.

5. An annex, or amendment to an annex other than Annex A or B, that has been adopted in accordance with paragraphs 3 and 4 above shall enter into force for all Parties to this Protocol six months after the date of the communication by the Depositary to such Parties of the adoption of the annex or adoption of the amendment to the annex, except for those Parties that have notified the Depositary, in writing, within that period of their non-acceptance of the annex or amendment to the annex. The annex or amendment to an annex shall enter into force for Parties which withdraw their notification of non-acceptance on the ninetieth day after the date on which withdrawal of such notification has been received by the Depositary.

6. If the adoption of an annex or an amendment to an annex involves an amendment to this Protocol, that annex or amendment to an annex shall not enter into force until such time as the amendment to this Protocol enters into force.

7. Amendments to Annexes A and B to this Protocol shall be adopted and enter into force in accordance with the procedure set out in Article 20, provided that any amendment to Annex B shall be adopted only with the written consent of the Party concerned.

Article 22

1. Each Party shall have one vote, except as provided for in paragraph 2 below.

2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote with a number of votes equal to the number of their member States that are Parties to this Protocol. Such an organization shall not exercise its right to vote if any of its member States exercises its right, and vice versa.

Article 23

The Secretary-General of the United Nations shall be the Depositary of this Protocol.

Article 24

1. This Protocol shall be open for signature and subject to ratification, acceptance or approval by States and regional economic integration organizations which are Parties to the Convention. It shall be open for signature at United Nations Headquarters in New York from 16 March 1998 to 15 March 1999. This Protocol shall be open for accession from the day after the date on which it is closed for signature. Instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Depositary.

2. Any regional economic integration organization which becomes a Party to this Protocol without any of its member States being a Party shall be bound by all the obligations under this Protocol. In the case of such organizations, one or more of whose member States is a Party to this Protocol, the organization and its member States shall decide on their respective responsibilities for the performance of their obligations under this Protocol. In such cases, the organization and the member States shall not be entitled to exercise rights under this Protocol concurrently.

3. In their instruments of ratification, acceptance, approval or accession, regional economic integration organizations shall declare the extent of their competence with respect to the matters governed by this Protocol. These organizations shall also inform the Depositary, who shall in turn inform the Parties, of any substantial modification in the extent of their competence.

Article 25

1. This Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date on which not less than 55 Parties to the Convention, incorporating Parties included in Annex I which accounted in total for at least 55 per cent of the total carbon dioxide emissions for 1990 of the Parties included in Annex I, have deposited their instruments of ratification, acceptance, approval or accession.

2. For the purposes of this Article, “the total carbon dioxide emissions for 1990 of the Parties included in Annex I” means the amount communicated on or before the date of adoption of this Protocol by the Parties included in Annex I in their first national communications submitted in accordance with Article 12 of the Convention.

3. For each State or regional economic integration organization that ratifies, accepts or approves this Protocol or accedes thereto after the conditions set out in paragraph 1 above for entry into force have been fulfilled, this Protocol shall enter into force on the ninetieth day following the date of deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

4. For the purposes of this Article, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by States members of the organization.

Article 26

No reservations may be made to this Protocol.

Article 27

1. At any time after three years from the date on which this Protocol has entered into force for a Party, that Party may withdraw from this Protocol by giving written notification to the Depositary.

2. Any such withdrawal shall take effect upon expiry of one year from the date of receipt by the Depositary of the notification of withdrawal, or on such later date as may be specified in the notification of withdrawal.

3. Any Party that withdraws from the Convention shall be considered as also having withdrawn from this Protocol.

Article 28

The original of this Protocol, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

DONE at Kyoto this eleventh day of December one thousand nine hundred and ninety-seven.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorized to that effect, have affixed their signatures to this Protocol on the dates indicated.

Annex A

Greenhouse gases

Carbon dioxide (CO₂)
Methane (CH₄)
Nitrous oxide (N₂O)
Hydrofluorocarbons (HFCs)
Perfluorocarbons (PFCs)
Sulphur hexafluoride (SF₆)

Sectors/source categories

Energy

- Fuel combustion
 - Energy industries
 - Manufacturing industries and construction
 - Transport
 - Other sectors
 - Other
- Fugitive emissions from fuels
 - Solid fuels
 - Oil and natural gas
 - Other

Industrial processes

- Mineral products
- Chemical industry
- Metal production
- Other production
- Production of halocarbons and sulphur hexafluoride
- Consumption of halocarbons and sulphur hexafluoride
- Other

Solvent and other product use

Agriculture

- Enteric fermentation
- Manure management
- Rice cultivation
- Agricultural soils
- Prescribed burning of savannas
- Field burning of agricultural residues
- Other

Waste

Solid waste disposal on land

Wastewater handling

Waste incineration

Other

Annex B

<u>Party</u>	<u>Quantified emission limitation or reduction commitment</u> (percentage of base year or period)
Australia	108
Austria	92
Belgium	92
Bulgaria*	92
Canada	94
Croatia*	95
Czech Republic*	92
Denmark	92
Estonia*	92
European Community	92
Finland	92
France	92
Germany	92
Greece	92
Hungary*	94
Iceland	110
Ireland	92
Italy	92
Japan	94
Latvia*	92
Liechtenstein	92
Lithuania*	92
Luxembourg	92
Monaco	92
Netherlands	92
New Zealand	100
Norway	101
Poland*	94
Portugal	92
Romania*	92
Russian Federation*	100
Slovakia*	92
Slovenia*	92
Spain	92
Sweden	92
Switzerland	92
Ukraine*	100
United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland	92
United States of America	93

* Countries that are undergoing the process of transition to a market economy.

- - - - -